

Fenntartható Fejlődés Helyi Programja

Local Agenda 21

Tiszaalpár, 2010. augusztus

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
1. Természeti környezet.....	7
1.1. Földrajzi elhelyezkedés, területi jellemzők	7
1.2. Természeti adottságok.....	7
1.3. Geológiai jellemzők, talajtani adottságok	9
1.4. Vízföldtani adottságok, felszíni és felszín alatti vizek, rétegvizek jellemzői	10
1.5. Éghajlati jellemzők, adottságok.....	11
1.6. SWOT elemzés	12
2. Épített környezet.....	14
2.1. Nagyközség történeti áttekintése.....	14
2.2. Település morfológia.....	16
2.3. Regionális kapcsolatok.....	19
2.4. SWOT elemzés	21
3. Környezet értékelése.....	21
3.1 Víz	21
3.2 Levegő	23
3.3 Élővilág	24
3.4 A település zöldfelületei.....	27
3.5. SWOT elemzés	28
4. Gazdaság	29
4.1 Tiszaalpár általános gazdasági jellemzői	29
4.2 Ipar	30
4.3 Mezőgazdaság	31
4.4 Kereskedelem, szolgáltatás	32
4.5 SWOT elemzés.....	35
5. A nagyközség infrastruktúrája és közlekedése.....	37
5.1. Villamosenergia-ellátás.....	37
5.2. Gázellátás	38
5.3. Ivóvízellátás.....	39
5.4. Szennyvíz-elvezetés.....	39
5.5. Csapadékvíz-elvezetés, belvízvédalom	40
5.6. Szilárd hulladékok	40
5.7. Telefonellátás	41
5.8. Kábeltelevízió és internet.....	41
5.9. Közlekedés	42
5.10. SWOT elemzés	44
6. Társadalom.....	44
6.1 Lakosság.....	44
6.2 Lakásellátottság.....	46
6.3 Egészségügy.....	48
6.4 Szociális ellátás.....	48
6.5 Civil szervezetek	49
6.6 Oktatás.....	52
6.7 A nagyközség kulturális élete	55
6.8 A nagyközség sportélete	59
6.9. SWOT elemzés	61
7. A település fejlődési útja.....	61

7.1 Jövőkép	61
7.2 Célok meghatározása	64
7.3. Akcióterv	70
7.4. Nyomonkövetés	91

Bevezetés

A Rióban, 1992-ben a fenntartható fejlődés érdekében elfogadott „AGENDA 21” program értékelése kapcsán fogalmazódott meg annak helyi, lokális programja, a „Local Agenda 21” („LA 21”). Ezzel a modellel - általános „receptúrával” - a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának a „LA 21” program kidolgozásával célja egy olyan általános érvényű, a fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását is tartalmazó dokumentum létrehozása, mely az adottságok, érdekek alapján az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célokat mind jobban el tudja érni.

A munka során törekedtünk arra, hogy a helyi lakosok, vállalkozók, döntéshozók, civil élet képviselői véleményét figyelembe vegyük, és a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítására tegyünk javaslatot amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását.

A helyi vélemények minél jobban történő megismerése érdekében felhasználtuk azokat az információkat is, amelyeket a jelenleg tervezett helyi szennyvízcsatornázási beruházás során szerzett az Önkormányzat. A KEOP pályázat kapcsán az projektelőkészítés során lebonyolítandó nyilvánossági feladatok között szerepelt a közvéleménykutatás is, így 2009 májusában lakossági kérdőívezésre került sor, amelynek során a szennyvízprojekttel kapcsolatos vélemények mellett megkérdezték a lakosságot az egyéb települési fejlesztési igényekről is. A kutatás keretében nagymintás, önkitöltő kérdőíves közvéleménykutatásra, az önkormányzat által meghatározott véleményformáló személyekkel strukturált mélyinterjúk felvételére, valamint a település meghatározó vállalkozói,

továbbá a nagyközség civilszervezeteinek és közintézményeinek képviselői részvételével fókuszcsoportos beszélgetések szervezésére és rögzítésére került sor.

A kutatás három fő elemből állt:

(1) Nagymintás, önkitöltő kérdőíves közvélemény-kutatás

A négyoldalas, 37(-38) kérdésből álló kérdőív az önkormányzat közreműködésével a település valamennyi (kb. 2000) háztartásába eljutott. A település három forgalmas és ismert pontján (polgármesteri hivatal, két üzlet) kihelyezett gyűjtőládába a lakosok a megjelölt határidőig (egyben a beruházást is érintő közmeghallgatás napja) 177 db kitöltött kérdőívet juttattak vissza. Ez az elemszám – bár nem klasszikus értelemben vett reprezentatív mintavétel történt – elégséges a lakossági vélemények statisztikai módszerekkel történő elemzésére.

(2) Strukturált mélyinterjúk

A nagymintás kérdőíves lekérdezéssel egy időben, a beruházásról is szóló lakossági közmeghallgatást megelőző héten – tehát amikor a település vezetésének „hivatalos véleménye”, érvei még nem befolyásolták közvetlenül a helyi közvéleményt – mélyinterjúkat készített a kutatást végző cég az önkormányzat által megjelölt, változatos foglalkozási körből és élethelyzetből összeválogatott helyi véleményformálókkal (12 db interjú). A mélyinterjúk vezérfonala némi átdolgozással a kérdőívben is meghatározott kutatási fókuszokat érintette, azonban az interjúhelyzetből adódóan a megkérdezetteknek módjuk nyílt véleményük alaposabb kifejtésére, illetve a beszélgetések során számos újabb kérdés, szempont, téma is felmerült.

(3) Fókuszcsoportos beszélgetések

A fókuszcsoportos beszélgetés – jellegéből adódóan – még a mélyinterjúnál is szabadabb interjúszituáció, a résztvevők interakciónak és kölcsönös inspirációinak köszönhetően még több szempont felmerülését eredményező kutatási eszköz. Egy időben több megkérdezett véleményének megismerésére teremt lehetőséget, igaz, a résztvevők nem egyenlő intenzitással vettek részt a beszélgetésekben, így nézeteik nem egészen arányosan jelentek meg; részleges súlyozásukra a csoportos interjúk rögzítésekor törekedtek. Három ilyen fókuszcsoportos beszélgetésre került sor, szintén még a közmeghallgatás előtt; a település vállalkozóinak, civil szervezeteinek képviselői, illetve a jelentősebb közintézmények – egyben számottevő

szennyvízkibocsátók – vezetői alkottak egy-egy csoportot (utóbbiak között egyházi fenntartású idősok otthona is szerepelt).

A felmérés eredményeit a 7.2 fejezet tartalmazza.

A fentiek mellett jelen fenntarthatósági terv elfogadottságának érdekében a települési helyzetképet jellemző SWOT elemzéseket, valamint a kitűzött célokat az Önkormányzat lakossági fórumon ismertette a lakossággal, ahol a felmerült pontosítási igényeket felmérte, és ezek alapján véglegesítette a dokumentumot. Ugyanezen részek egyeztetése céljából három műhelybeszélgetés megszervezésére került sor, a vállalkozási, intézményi és civil szervezetek képviselőivel, akik véleménye szintén beépítésre került az anyagba.

Jelen dokumentum tartalma összehangolt az alábbi, települést érintő tervekkel, programokkal:

- Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság hat éves fejlesztési terve (2009-2014)
- Tiszaalpár Nagyközség Turisztikai Településfejlesztési Tervei
- Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának településfejlesztési koncepciója.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának célja, hogy a jövőkép fejezetben vázolt állapotot elérje, a fenntarthatóság és esélyegyenlőség keretei között.

1. Természeti környezet

1.1. Földrajzi elhelyezkedés, területi jellemzők

Tiszaalpár Bács-Kiskun megye északkeleti részén, annak keleti közigazgatási határán helyezkedik el. Földrajzi helye $46^{\circ}56'$ szélességi és 20° hosszúsági kör metszéspontjában, a Duna-Tisza köze keleti lejtőjének szélén, a Tisza jobb partján helyezkedik el. Felszíne nyugatról - északnyugatról keletre - délkeletre, a Tisza felé lejt. Legmagasabb pontja a nyárlőrinci határnál van (100,1 m Bf), legalacsonyabb az Alpári rét (81,2- 82 m Bf) területe. A beépített belterület tengerszint feletti magassága 89-93 m közötti.

Tiszaalpár közigazgatási területe 9113 ha nagyságú, melyből 354,6 ha belterület, 27,8 hektár zártkert és 8731 hektár külterület. Legnagyobb kiterjedése nyugat-keleti irányban 12 km, észak-déli irányban 14 km. Határa több, mint 53 km hosszú. A Tisza, mely kelet felől településhatár, alig 2,5 km hosszon érinti a közigazgatási területet. A Holt-Tisza a közigazgatási területen közel 9 km hosszú. Belterületei hagyományos elnevezése: Alpár, Újfalu, Árpád-telep (régebben Polyák-falu).

Szomszédjai: Kiskunfélegyháza, Nyárlőrinc, Lakitelek, Tiszaug, Tiszasas, Csongrád.

1.2. Természeti adottságok

Tiszaalpár a Tisza magyarországi szakaszának középső részén, a folyó egyik jobb oldali holtága partján fekszik. A nagyközség életében meghatározó jelentőségű folyó élőága a XIX. századi szabályozások következtében került Alpártól kb. négy kilométer távolságra, amely alapvetően megváltoztatta a település, és vele együtt élővilágának életét.

A település határának jelentős részét a Tisza ártere képezi. E területen található a XVIII-XIX. Századi forrásokban Tisza-rétként emlegetett Alpári rét, amely egyedülálló módon bővelkedik természeti kincsekben. Az élő Tisza a települést alig 2,5 km hosszúságban határolja, partját galériaerdők szegélyezik, melyek a Közép-Tiszai Tájvédelmi körzet részei. A tájvédelmi körzet bővítését tervezi a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, mely kiterjed a folyó, az árvízvédelmi töltés, valamint a hullámtér területére.

Az alpári árvízi öblözetet csak egy nyárigát védi, melynek szerepe, hogy kisebb nyár eleji áradáskor megvédje a mezőgazdasági területeket, de nagyobb áradások esetén –annak átvágásával csökkenthető az árvízszint és a folyó sebessége. A folyószabályozás medermélyüléssel járt, mely azt eredményezte, hogy a holtágak vízszintje magasabban van a folyó normális szintjénél, így a holtágak természetes vízutánpótlása megszűnt, természetes átöblítése csak nagyobb árvizek esetén történik meg, rendszeres vízutánpótlása pedig csak szivattyúzással oldható meg. Ez a jelenség okozta a bejárat szakasz feltöltődését és a holtág folyamatos eliszaposodását.

A Duna-Tisza közti homokhátság Alpárnál löszös magas partban végződő területe és a Tisza közötti vidéken elterülő rét a Kiskunsági Nemzeti Park része. Az alpári Holt-Tisza a Szikrai holtággal, Tőserdővel és az Alpári- réttel egy sajátos tájegységet képez, mely országosan védett természetvédelmi terület, a Kiskunsági Nemzeti Park része. Szikra és az Alpári- rét a Duna és a Tisza találkozási pontján képződött átmeneti jellegű terület, melyet mintegy 10 millió évvel ezelőtt hordalékkúpként a Duna épített. A Tisza jelenlegi, folyószabályozás előtti medrét mindössze 2 millió éve foglalta el.

A tanösvények, valamint a jelzett turistautak mind kitűnő lehetőséget nyújtanak a természet felfedezésére. A 3,5 km hosszú *Kontyvirág-tanösvény* tájékoztató táblákkal ellátott, *sárga félkör* jelzésű hurokszerű útvonal, mely a holtág és az ártéri erdő megismerésére alkalmas. A tanösvény a Szikrai-Holt-Tisza hídjától indul.

3 km hosszú *Árpád fejedelem tanösvény* bejárása során pedig Tiszaalpár kultúrtörténeti érdekességeivel, valamint a Tisza ártér gazdag növény és állatvilágával ismerkedhet meg a látogató. A két tanösvényt 4 km hosszúságú, a *zöld sáv* jelzésű túraút köti össze.¹

¹ Forrás: www.knp.hu

1.3. Geológiai jellemzők, talajtani adottságok

Tiszaalpár térsége a Tisza mentére, az Alsó-Tisza-vidékére esik, másrészt a Duna-Tisza közti síkvidék középső, északkeleti részén, ezen belül a Kiskunsági-homokvidék keleti és a Kiskunsági löszös hát keleti területére, a Pilis-Alpári-homokhát délkeleti részére esőtájégségén helyezkedik el.

Földtani szempontból a talajképzőközet a közigazgatási terület jelentős részén a pleisztocén korú futóhomok, míg keleten, északkeleten, valamint foltokban a középsőterületeken a holocén korú folyóvízi homok, kavics, ártéri iszap, agyag, mésziszap, tőzeg és futóhomok a jellemző.

Mérnökgeológiai szempontból a közigazgatási területen általában a futóhomok, míg északnyugaton és délkeleten foltokban az ártéri infúziós lösz, illetve a középső és nyugati területeken foltokban a mésziszap és az édesvízi mészkő a jellemző talajtípus.

Talajlepusztulás szempontjából a Tisza melletti területeken jellemzően a lehordott talaj felhalmozódási területei találhatók (szedimentáció), míg a közigazgatási terület középső, nyugati és délnyugati területei deflációra hajlamos területek.

Környezetföldtani szempontból a térség talajai egyöntetűen felszíni szennyeződésre erősen érzékeny porózus képződmények.

Ezt fokozzák a talaj *vízföldtani, vízgazdálkodási* tulajdonságai. Ezek mellett a tiszaaalpári talajok szerves anyag tartalma közepes, illetve alacsony, mely kedvezőtlenül befolyásolja a talaj káros környezeti hatásokkal szembeni puffer kapacitását. A jellemző északi-északnyugati széliránynak és a helyenkénti viszonylag kedvezőtlen talajszerkezeteknek, valamint egyes helyeken a parlagon hagyott termőföldeknek köszönhetően, továbbá az út menti védőfásítások eltűnése miatt az igazgatási terület egyes részein (a közigazgatási terület középső, nyugati, délnyugati területeinek térségében) előfordulnak időszakosan *deflációra érzékeny területek*.

A területen *kiemelt védettségű geológiai képződmény, védendő földtani érték* nem található. A település közigazgatási területén nincs *legális, működő építőipari, illetve*

ásványi nyersanyaglelőhely (működő külszíni bánya, illetve bányászati célt szolgáló létesítmény) sem. (Szilárd ásványi nyersanyag kutatást a bányafelügyelet nem engedélyezett.)

A településen esetlegesen található *korábban felhagyott anyaggödröket (homokbányákat)* a területek későbbi hasznosításának megfelelően rekultiválni szükséges.

1.4. Vízföldtani adottságok, felszíni és felszín alatti vizek, rétegvizek jellemzői

Tiszaalpár és térsége a Duna-Tisza közének keleti szegélyén, Csongrád várostól észak-nyugatra 15km-re a Tisza jobb partján, sík alföldi térszínen helyezkedik el. Vízföldtanilag a dunai szerkezeti árok északkeleti szegélyén található terület mélyföldtani felépítését szénhidrogén kutató fúrások és geofizikai mérések adataiból ismertük meg. Feltárásaik szerint az Alföld neogén kőzetekből álló medencealjazata mintegy 3,4 km mélységben található a felszín alatt, amelyre miocén flis kőzetek, majd pannóniai tengeri üledékek települtek. Az Alföld legjelentősebb hévíztároló üledékei – a felső pannóniai homokrétegek – legmélyebben elhelyezkedő vízadói a község területén 1600 m-es mélység körül található, amely érték egyúttal a hévízfeltárással fúrható kutak legnagyobb mélységét is jelenti. Az Alföld medence süllyedékében, a feltöltés jégkorszaki (pleisztocén) utolsó fázisában, a Duna, a Tisza és a Körösök ősei rakták le hordalékaikat, mintegy 400-500 m vastagságban. A medencealjazat időben szakaszos süllyedésének eredményeként a folyóvízi hordalékok települése üledékciklusokban történt. A ciklusok kezdetét durvaszemcsés homoküledékek jelzik, amelyre a reliefenergia csökkenésével iszap és agyagrétegek települtek. Az egymás felett elhelyezkedő üledékciklusok homokrétegei tárolják a terület lakosságának ivóvízellátásra használatos rétegvizét. A folyóvízi hordalékokat a pleisztocén végén és a holocénben a felszíni földtani képződményeket alkotó folyóvízi iszap és futóhomok fedte be, amelyek a talajvizek tárolói.

A területen megfelelő hőmérsékletű rétegvizek (hévizek) 700 m-nél mélyebb kutakkal tárhatók fel a felsőpannóniai korú homokrétegekből. A hévízrezervoár nagyjából a 700-1600 m-es mélységközt foglalja el, a legmélyebbre fúrható kutakból feltárható 50-60 C°-os, alkálihidrogénkarbonátos összetételű hévízzel. (A község területén a geotermikus gradiens a dunai földtani szerkezeti árokban mélybeszálló hideg vizek miatt kedvezőtlenebb, mint a tágabb térségében, de a hévizek oldott sótartalma kisebbnek várható. Ezért a hévízrezervoár is nagyobb mélységben kezdődik). Tehát a

község területén - a hőmérsékleti igényeknek megfelelő mélységű kutakból kitermelhetően - balneológiai és szerényebb mértékben geotermikus energia felhasználására is van lehetőség. A tisztán energetikai célokra történő hévízkitermelés esetében azonban számolni kell a használt hévizek tárolókba történő visszasajtolásának hatósági előírásával és az ezzel járó költségekkel. Vízföldtani szempontból a talajvíztároló kőzetek a területen a pleisztocén és holocén kiváló vízvezető képességű(alluviális- és terasz-) homokos kavics rétegek. A rétegvíztárolók a pleisztocén fluvioeolikus homok, kavics rétegek. A terület felszíni vizeinek mennyiségét döntően a csapadékviszonyok és a felszíni viszonyok határozzák meg. A felszíni vizek minőségét a települési infrastruktúra, a csatornázottság színvonala, illetve a működőipar befolyásolja. Hatással van a vízminőségre a mezőgazdasági művelés alatt álló területekről bejutó diffúz szennyezés, illetve a települési hulladékgazdálkodás is. Tiszaalpár 82 - 100 m Bf tengerszint feletti magasságú, a Tisza, illetve a belvízcsatornák felé, nyugat-délnyugatról kelet-északkeleti irányú enyhe lejtésű. A község közigazgatási területén különböző vízháztartású talajok találhatóak:- A Tisza melletti területek a felszíni vízfolyások hatása alatt álló vízháztartás típusába sorolhatók.- A közigazgatási terület egyéb részeinek talajai az „áteresztő” típusba tartoznak.

1.5. Éghajlati jellemzők, adottságok

A környezet abiotikus (klíma, talaj) tényezői jelentősen meghatározzák a lehetséges biológiai és társadalmi élettér-funkciókat, termelési, fogyasztási-szolgáltatási tevékenységeket, és az ezeknek keretet adó épített környezeti feltételeket is. A térség éghajlata szélsőségesen kontinentális, amely mind a hőmérséklet-ingadozásban, mind a csapadékeloszlásban megnyilvánul. A hőmérséklet átlagos középértéke 10,4 C fok, a tenyészidőszak alatti (április-szeptember) átlagos hőmérséklet 17,4 C fok, az évi átlagos hőingadozás 50 C fok körüli, a fagyos napok száma 80-90 nap évente. Az évi átlagos csapadékmennyiség 521 mm, melyből a tenyészidőszakra átlagosan 301 mm jut. A csapadék eloszlása szeszélyes. A relatív légnedvesség télen 82 %, tavasszal 70 %, nyáron 64 %, ősszel 75 %. A tenyészidőszak átlagában a levegőnedvessége 66 %, ami a növénytermesztés szempontjából kedvezőtlen, gyakran aszályt eredményez.

Napsütéses órák számában Kecskemét-Kiskunfélegyháza térsége, így Tiszaalpár is az ország egyik leggazdagabb területe. Az évi napsütéses órák száma meghaladja a 2000 órát. A tenyészidőszakban a napsütéses órák száma 1480 körüli, ami

kiemelkedő szerepet játszik elsősorban a napfényigényes szőlő, gyümölcs, zöldségfélék termelése szempontjából.

A szél erősség országos viszonylatban nem magas (3-4 m/s), de a homokos vidékeken ez is jelentős szélrózsiót okoz, ezért szükséges a talajfelszín növényzettel történő fedettsége (gyeptakaró). Az uralkodó szélirány nyugati, északnyugati, ritkábban északkeleti.

A közölt értékek sokévi átlagot tükröznek, amely azonban az utóbbi években megdőlni látszik a meteorológusok és tudósok egyre szélesebb körében elismert klímaváltozási folyamatok miatt. Az elkövetkezendő időszakban egyre szélsőségesebb klimatikus és időjárási viszonyokra lehet számítani, ezért nagyon fontos, hogy a növényzeti fedettség a településen minél teljesebb legyen. Ne maradjanak megműveletlen területek, a gyepgazdálkodás és erdősítés, fásítás, gyümölcsösök aljnövényzet telepítése egyre nagyobb jelentőséggel bír.

1.6. SWOT elemzés

„A SWOT az angol Strengths (erősségek), Weaknesses (gyengeségek), Opportunities (lehetőségek) és Threats (veszélyek) angol szavakból összerakott mozaikszó, a SWOT elemzés pedig a stratégiai tervezés során használt értékelő módszer, amit a településfejlesztési tervezés a gazdasági szférától vett át. Definíció szerint **erősség** lehet egy erőforrás, (megkülönböztető) képesség, vagy más relatív előny a versenytársakhoz és a község saját igényeihez viszonyítva.

A **gyengeség** egy korlát vagy hiányosság az erőforrásokban, képességekben, amely lényegesen korlátozza a magas szintű teljesítményt.

A **lehetőség** a külső környezetben, a külső feltételekben fennálló kedvező szituáció, illetve bekövetkező kedvező irányú változás. A külső környezet főbb trendjei, ezek változásai a lehetőségek egyik fő forrásai.

A **veszélyek** a (külső) feltételeket jellemző alapvető fontosságú kedvezőtlen szituációk, trendek. Az erősségek és a gyengeségek tehát a belső jellemzőkre, adottságokra, míg a lehetőségek és veszélyek a környezet értékelésére vonatkoznak.” (Antal-Mokos: Stratégia és szervezet) A vizsgálatokban és a vizsgálati következtetésekben foglaltakat érdemes táblázatosan összefoglalni, mert ez megkönnyíti a koncepcionális döntések megfogalmazását és a települési, fejlesztési stratégia kidolgozását. Az összehasonlító elemzéseket nem teljesen a vizsgálatok

sorrendjében végeztük el, így lehetőség van azok más szempontú újragondolására is.

Táji és természeti adottságok	
Erősségek	Gyengeségek
- A holt Tisza kialakult vízrendszere - a meglévő természetvédelmi területek - értékes madárvilág, horgász-paradicsomi múlt - a meglévő kultúrtörténeti értékek - Tanyás gazdálkodású tájszerkezet fennmaradása - Az éghajlati adottságok terén a napsütéses órák magas száma - idegenforgalmi lehetőségek - Természetes ill. természet közeli állapotban megmaradt, jellemzően gyepgazdálkodású területek - Kedvező a viszonylag kevés számú ipari gazdasági létesítmény alacsony települési aránya	- Elégtelen, gyenge termőhelyi adottságú talajok - Az intenzív gazdálkodású mezőgazdasági területek telekszerkezete, tulajdonosi feltételei nem követik a gazdálkodás feltételeit - Kevés a tartós, álló fás növénykultúra, elsősorban a természetes erdők tekintetében - Az éghajlati adottságok terén kevés és kedvezőtlen eloszlású a csapadékmennyiség - Hiányoznak a tájat tagoló, tájszerkezetet erősítő ökológiai hálóelemek: fasorok, erdő-, gyepek és cserjesávok, - A monokultúras mezőgazdasági tájhasználat elterjedése
Lehetőségek	Veszélyek
- A természeti értékek társadalmi felértékelődése - Tanyás gazdálkodású tájszerkezet fennmaradása, továbbélése - Növekvő igények a hagyományos tanyasi életformák megismerésére - Rendkívül sokoldalú idegenforgalmi fejlesztési lehetőség: vízi- és vízparti turizmus, tanyasi vendéglátás, természetjárás - Természeti táj rendezése, együttműködés a KNP-al - A tájkarakter alkalmas a külterületi külterjes és biogazdálkodás visszaállítására, természetes öntözővizek (Tisza) kihasználására	- Az időjárási viszonyok egyre szélsőségesebbé válnak - Táji „túlhasználat” - Igénytelen építészeti és zöldfelületi fejlesztések - A Holtág természetes élőhelyeinek állapota romlik, veszélybe kerülhet több faj élőhelye

2. Épített környezet

2.1. Nagyközség történeti áttekintése

Alpár ősidők óta lakott hely. A hosszabb-rövidebb ideig itt élő különféle népcsoportokat - a nagy népvándorlás időszakát követően - honfoglaló őseink váltották fel.

Alpár neve Anonymus (Gesta Hungarorum) jóvoltából arany betűkkel került be a magyar történelembe: miszerint itt folyt le - Alpár mezején - a honfoglalás döntő ütközete Árpád és Zalán vezér között a magyarok fényes győzelmével.

A jelentőségteljes eseményt és helyet Vörösmarty Mihály is megénekelte a Zalán futása c. eposzában.

A jelenkori történettudomány még Zalán létét is kétségbe vonja, s a csatáról sem került elő semmilyen régészeti lelet. A népi emlékekre és a képzeletre támaszkodó leírás azonban a legutóbbi időkig különösebb kétely nélkül szerepelt a honfoglalás kori történelem tanításában.

A település nevét először I. Géza királyunk 1075-ből származó oklevelén olvashatjuk (OLPER=török eredetű szó, jelentése hős férfi). A király adománylevelében a község egy részét halászatával és a tiszai révhajókkal a száva-szentdemeteri görög

monostornak és a garam-szentbenedeki apátságnak adta. Alpár déli részét, a váci püspök kapta és évszázadokon át birtokolta. A település középkori neve Pispek Alpár, vagy Püspökalpár. Későbbi helyneve Alsóalpár vagy Nagyalpár.

A helység középkori történetéből nagyon keveset tudunk. 1341-ben az apátság támogatásával a vár területén meg-épült a templom, ettől kezdve a környék vallási köz-pontja és jelentős tájszervező lett a török hódoltság idejéig. Az ország három részre szakadása után Alpár elnéptelenedik, templomát felgyújtják. A XVI. század végén már Alpár is belevész az alföldi végtelen pusztaságba.

Az alpári pusztáról kecskeméti bérletként hallunk újból a XVII. század végén. A lakosság visszaszivárgása a XVIII. század elejére tehető. 1752-55-ig felépítik a barokk stílusú római katolikus templomát, és ebben az időben már helyben anyakönyveznek.

1760-ban 113 adózó család élt a községben, fejlődésének nagyon fontos meghatározója volt a Tisza. Az új település fejlődését nemcsak az átkelőhely forgalma erősítette, jelentős szerepe volt a folyónak a halászat, a vízi szállítás kifejlődésében is. A község eleven kapcsolatban állt Félegyháza várossal, annak

piacát látta el hallal, rákkal, mezőgazdasági termékekkel. A hegyekből leúsztatott épületfának is legfőbb vásárlója a szomszédos város volt. Az itteni vízimalmokban őrölték a környék gabonáját. A Tisza nyújtotta természeti kincsek: a nád, a gyékény, a fűz a kézművesipar alapjait vetették meg. Az árterület dús legelője kedvezett a külterjes állattartásnak.

A szőlő- és gyümölcstermesztés története a római korig vezethető vissza. A mai alföldi borvidék területén elsőként Alpár határában telepítettek szőlőültetvényeket. A homokos határú Alpár községnek a XIX. század közepén már 1600 lakosa volt; a XIX. század végére lélekszáma elérte a 3500 főt. (Ma nagyközségünk területén több mint 5200 ember él.)

A XIX. század meg-megismétlődő tiszai árvizei sok gondot és bajt okoztak a lakosságnak, ám a folyó hiánya is. A Vásárhelyi-Széchenyi szabályozási terv, az új mederalakítások révén az "élő Tisza" messze került, ott hagyta a falut, és ezzel megszűnt az összeköttetés más területekkel. Ez a helyzet rendkívül hátrányosan érintette a község gazdaságát, piaci kapcsolatait, amit csak részben tudott pótolni a századforduló táján kiépített (1897-ben átadott) vasúti szárnyvonal és közút. A helybelieknek még ma is megdobogtatja a szívét, hogy gróf Széchenyi István járt Alpáron: 1833-ban átutazóban, 1846. júl. 18-án pedig a Tisza-szabályozás ügyében.

Tiszaalpár 1975-ben nyerte el mai településszerkezetét, amikor egyesült a 900 éves Alpár és a szomszédos 150 éves Újfalu, ezzel elnyerte a nagyközségi rangot. (Tiszaújfalu múltja ismeretlen. 1668-ban mint puszta Nagykőröshöz tartozott egyházközségként. Területe 1804. január 14-én került gróf Károlyi család birtokába, csak az 1830-as évek közepén kezdett betelepülni a dohánytermelő telepesek révén.)

2.2. Település morfológia

Tiszaalpár szerkezetének alapvonásait erőteljesen meghatározta a táji-földrajzi környezete. A település tengelye a magas ártér és az ármentes térszínek határán húzódik nagyjából észak-déli irányban, azon a magassági szinten, ami a rendszeres, éves áradásoktól már védettnek volt tekinthető.

Falusiasabb, ritkább beépítésű, szalagtelkes elrendezésű telekstruktúra, és sűrűbb beépítésű, összetettebb utcarendszerrel bíró településrészek egyaránt jellemzik a települést.

A település határának keleti részén az ártéri gazdálkodás volt a tájhasznosítás tradicionális formája, a nyugati peremeken viszont a homoktérsekben elterjedt a jelentős munkaigényű szőlőkultúra, amely elvezetett a térség tanyásodáshoz, valódi, homokháti településszerkezetet alakítva ki. Ennek a tanyavilágnak a megritkult változata mai napig fennmaradt a fontosabb utak mentén. Jellegzetes alföldi tájkaraktert képviselnek, általában fákkal körülvéve, körbeépített udvarral, lakóépülettel, istállóval, kamrával, nyári konyhával. A tanyák többsége eredeti szépségét megőrizve maradt fenn, megfelelő úthálózattal, alap infrastruktúrával ellátott. A tanyák közé szórványban majorok települtek.

A belterület szerkezetének legfontosabb sajátossága – a már említett észak-déli kiterjedés mellett – hogy *két, eredetileg teljesen különálló és önállóan fejlődő településrész egyesítése révén jött létre*. Ezek határfelülete a mai napig jól kirajzolódik, a szerkezeti integráció, az egybeépülés még mindig nem teljesen valósult meg.

Alpár legrégebbi része, a Várdomb környéke a Szent I., Bem, Bethlen G., Dózsa Gy., Deák Ferenc, illetve Zrínyi utca térsége a temetőig *halmazos szerkezetű, karakterében falusias településrész*. Erre épült rá később a Mátyás király és Hunyadi utcákkal nagyjából párhuzamosan, szabályos rendben keresztutcákkal átkötve Alpár újabb belterülete. Tiszaújfalu legrégebbi része egyutcsás szalagtelkes település volt, amellyel párhuzamosan még három utca alakult ki apró telkekkel, karakterében falusias beépítéssel és épületekkel. A főútra merőlegesen, illetve azzal párhuzamosan három utca csatlakozik, amelyekre szabályos rendben nagyobb telkek fűződnek fel.

Az egyéb belterület kategóriába tartozó Árpádtelep szűk utcákkal, viszonylag szabályos rendben kiosztott kistelkes, karakterében falusias településrész, központja lényegében nincs. A volt Tiszatáj-lakótelep a település központi belterületétől távol eső, szabályos osztású egyéb belterület, volt tanyaközpont, gyakorlatilag saját központ nélkül.

A nagyközség (alpári) központjának mai építészeti képe – a Várdomb környezetétől és az Alkotmány utca településközponti részétől eltekintve – viszonylag homogén, *jellegetesen családi házas*, falusias. Mára a háztáji gazdálkodás ezen a területen kevésbé jellemző, a területhasználat a városiasabb pihenő- és díszkertek irányába mozdult el. A fák mindenütt az utcakép lényeges elemét képezik, csakúgy, mint az utcán kialakított díszkertek. Az újfalusi részen a később kialakult porták nagyobbak, mára már-már túlságosan is nagynak bizonyulnak a „háztáji” gazdálkodás térvesztése miatt.

A nagyközségnek határozott kontúrokkal elhatárolható kisvárosias központja van. A kereskedelmi és igazgatási funkciók koncentrálódása az ősi településmagtól nem messze, az alpári településrész északi széléhez viszonylag közel ment végbe. Ennek helye az Árpád tér, az Alkotmány utca két oldala a Dobó I. utcáig, a Szent Imre tér, a Thököly és a Dózsa Gy. utcák tömbjei az üdülőtérületig, Újfalun a Rákóczi utca két oldala a játszótértől az Ady E. utcáig, illetve az Ady E. utca mindkét oldala.

A Holt-Tisza révén meglévő idegenforgalmi potenciál kiaknázására először az 1970-es években tettek kísérletet. Akkor épült fel a nagyközség mai üdülőtérülete, amelyet a kisebb telek- és épületméret jellemez. Ez a terület-felhasználás – követve a meglévő utak és a Holt-Tisza természetes, kialakult nyomvonalát – komolyabb

térszerkezeti változást nem eredményezett. Helyi sajátosság, hogy a lakóterületek és az üdülőterületek egymás mellett, a belterületen egy szerkezetté összenőve helyezkednek el, ami a találkozási sávokban vegyes – üdülő-lakó területhasználatot eredményez.

A település gazdasági területeinek jelentős része (elsősorban az ipari-élelmiszeripari felhasználásúak) a lakóterületek közé ékelődik. A tevékenységek jellege miatt ez nem okoz különösebb problémát, a zajjal, bűzzel járó tevékenységek – elsősorban nagyállattartás – jellemzően a külterületeken, a korábbi majorokban összpontosulnak.

2.3. Regionális kapcsolatok

Tiszaalpár a Dél-alföldi Régió, ezen belül a Kiskunfélegyházi Kistérség tagja. A település mind a régió, mind a megye, mind a kistérség szempontjából excentrikus helyet foglal el, ezért térségi kapcsolatai ebből az excentrikus szemszögből vizsgálándók és értékelendők.

Nagytérségi kapcsolatok:

Bács-Kiskun megye átmeneti és összekapcsoló szerepet tölt be a Dunántúl és a Tiszántúl, a főváros, a fejlett nyugati és fejletlenebb (keleti hazai és balkáni) területek között. Ennek következtében a nagytérségi szerkezetben a legmeghatározóbbak a főbb közlekedési vonalak. Ezek közül legjelentősebb a Budapest- Kecskemét-Szeged vonal, amely mentén települtek és települnek a főbb logisztikai rendszerek. Tiszaalpárt ez a vonal áttételesen, mintegy félóra megközelítési távolságban érinti

akár Kiskunfélegyháza, akár Kecskemét felé. Az ebből adódó előnyöket ezért kihasználni nem képes.

A megye másik fontos tengelye a Duna mente, amelyhez az úgynevezett „Helsinki folyosó” csatlakozik. Ennek hatása még kevésbé érzékelhető Tiszaalpáron.

Kistérségi kapcsolatok:

A kistérség a települések közigazgatási területénél nagyobb, a megyénél kisebb térbeli egység. Elsősorban funkcionális meghatározottságú, inkább területfejlesztés szempontjából kezelhető egység.

Kiskunfélegyháza kistérsége a volt Kiskunfélegyházi Járás településeinek területét foglalja magába. A kistérség települései: Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Bugac, Bugacpusztaháza, Pálmonostora, Gátér, Petőfiszállás, Fülöpjakab, Tiszaalpár. Az egész kistérségre meghatározó a kistérségi központ, Kiskunfélegyháza vonzása, amely nem mindig pozitív a kistérség többi szereplőjére nézve.

Ha alapul vesszük a kistérség alapvető jellemzőit, a homogenitást, a funkcionalitást és az identitást, melyhez mint távlati igényt hozzávetjük az önszerveződést, az önfejlődés igényét, felvetődhet, hogy Tiszaalpár mindezek figyelembe vételével talán nem is igazán tartozik a Kiskunfélegyházi kistérséghez. Funkcionális kapcsolatai kötődnek Csongrádhoz, a szomszédos Tisza-menti településekhez, Lakitelekhez, Tiszakécskéhez, a Tiszán történő átkelés megoldásával a Tiszán túli településekhez, Tiszasashoz, Tiszaughoz. Ezen települések hasonló helyzetűek, hasonló gondokkal küzdenek, és hasonló adottságokkal bírnak, felvetődhet egy Tisza menti kistérség létrehozásának gondolata is. Noha a statisztikai kistérségek már létre jöttek, a funkcionális térségi kapcsolatok újra gondolása, újra szervezésének igénye valós probléma.

Települési funkcióellátottság

A településen jobbra a helyi lakossági igényeit kielégítő funkciók vannak jelen, a gazdasági funkció szolgáltatásnyújtási elemei azok, amelyet a kistérség más lakói is igénybe vesznek azok minősége miatt. A nagyközség Árpád Művelődési Központja, valamint az általános iskola könyvtára tölt be közösségi funkciót, a helyi gyermekek napközbeni oktatásáról, neveléséről a napköziotthonos óvodában, valamint a Tiszaalpári Árpád fejedelem Általános Iskolában és Könyvtárban gondoskodnak. Szociális illetve egészségügyi funkciót lát el a Gondozási Központ, a Védőnői

szolgálat, valamint egy gyógyszerár; emellett egy gyermekorvos, egy fogszakorvos és két háziorvos dolgozik a településen.

2.4. SWOT elemzés

Településszerkezeti, településképi, zöldfelületi adottságok	
Erősségek	Gyengeségek
- Kedvező tájkapcsolat a Holt- Tiszával, az ezekhez kapcsolódó zöldfelületek - Hangulatos falusias településkarakter - A múltban nem történtek helyrehozhatatlan településszerkezeti beavatkozások, - Védelemre érdemes település-és telekszerkezet ill. épületállomány - Kedvező meglévő üdülőterületi adottságok - A sport, szabadidős és rekreációs tevékenységek	- Kiépítetlen, nem megfelelő térkapcsolat a Holt-Tiszához - Üdülőterület leromlása - Valódi nagytérsegi kapcsolatok hiánya - A zöldmezős beruházásokra alkalmas területek nincsenek önkormányzati tulajdonban - Az ipari üzemek lakóövezetbe ékelődve is jelen vannak - Két, egymástól mai napig elkülöníthető településrész
Lehetőségek	Veszélyek
- A meglévő zöldfelületek minőségi fejlesztése - Üdülőterület fejlesztése - Új kistérség szervezése, támaszkodva a tényleges funkcionális kapcsolatokra	- Nem a környezethez illő fejlesztések - Jelenlegi kistérségi berendezkedéshez túlzott ragaszkodás - Forráshiány miatt funkcióvesztés - Lakosszám csökkenés miatt funkcióvesztés

3. Környezet értékelése

3.1 Víz

A terület **felszíni vizeinek** mennyiségét döntően a csapadékviszonyok és a felszíni viszonyok határozzák meg. A felszíni vizek minőségét a települési infrastruktúra, a csatornázottság színvonala, illetve a működő ipar befolyásolja. Hatással van a vízminőségre a mezőgazdasági művelés alatt álló területekről bejutó diffúz szennyezés, illetve a települési hulladékgazdálkodás is.

A **talajvizek és a sekélyen elhelyezkedő rétegvizek** igénybevételére létesített 20-60 m talpmélységű, korszerűbb műszaki kiképzésű cső kutakból átlagosan 100-200 l/p vízhozam kapható 15-20 l/p/m fajlagos vízhozam mellett. A kitermelhető víz minőségileg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos összetételű, 500 mg/l körüli

összes sótartalommal. A talajvizek felszíni szennyező hatásoktól földtanilag nem védettek.

A talajvizek alatt elhelyezkedő rétegvizek készletét tároló rétegeinek bővebb vízádó képessége jellemzi. A 30-100 méter közötti ún. sekély rétegvízadók kútjainak hozama gyakorlatilag hasonló az előzőekhez. Víztisztaságukat a nagyobb vas, ammónium és arzéntartalom jellemzi.

A futóhomokos felszín következtében 50-60 m-es mélységig a felszín alatti vizek felszíni szennyezés elleni földtani védettsége nem kielégítő. A pleisztocén folyóvízi hordalék felszíntől számítottan 135 méter vastagságban finomabb szemcseszerkezetű, inkább egyedi kutas vízfeltárást lehetővé tevő vízádókat tartalmaz. A mélység felé haladva fenti „fedőrétegek” alatt egyre nagyobb számú, vastagságú és egyre durvább szemcseszerkezetű (közép- és durvaszemcsés, majd homokos-kavicsos) 20-40 méteres vízádó szintek találhatók.

A 100-200 m közötti rétegekre épült kutak hasonló, de a felszín felé haladóan kissé csökkenő vízádó képességgel (40-100 l/p/m-t fajlagos, 500-700 l/p körüli maximális vízhozammal) rendelkeznek. Víztisztaságuk gyakorlatilag azonos az előzőekben ismertetekkel.

A község területén a legmélyebb kutak többsége 250-385 méter mélységű. A 200-250 m között szűrőzött kutakból búvárszivattyúval 800-1000 l/p vízhozam termelhető ki, 20-22 °C-os vízhőfokkal. A 250-374 méter közötti vízádókból búvárszivattyúval 2000 l/p-et meghaladó vízmennyiség kapható 21-23 °C közötti kifolyási vízhőmérséklettel.

A mélyebben elhelyezkedő vízádó szinteket 2001-ben a K-26 OKK számú, 517 méteres, 500-513 méter között szűrőzött kútban tárták fel. A kút fajlagos vízádó képessége 104 l/p/m, maximális hozama búvárszivattyús üzemmél 520 l/p, 25 °C-os víz. Víztisztaságát a kis vastartalom, nagyobb ammónium és metángáz tartalom jellemzi.

Árvízvédelem:

A település a Tisza jobb partján helyezkedik el. A közigazgatási terület egy része a 2.52. számú „Alpári” öblözetet határoló természetes magaspart vonulattól nyugatra található, amely terület árvízvédelmi szempontból nem veszélyeztetett. *A nagyközség másik része magában öblözetben található, amely nyílt ártér, árvízvédelmi töltés nem védi.* A mezőgazdasági területek védelmére épült a 11.03. számú Dongér-Csongrádi árvízvédelmi szakasz. Tisza jobb part 93+060 fkm szelvényében becsatlakozó 13,5 km hosszú töltés (1600 fm a TISZA III. körtöltése, 11 950 fm az Alpári nyárigát), amely az Alpári öblözetet védte a Tisza folyón levonuló kis és közepes árhullámoktól. A nyárigát 1998-ban két helyen átvágásra került a levonuló árvízi terhelések mérséklése érdekében. Ezt követően helyreállították az átvágást, amelyet a 2000. évi árvíz ismét kimosott. A gát műszaki állapota napjainkra rendkívül leromlott. A nyári gát szerepe, fejlesztési lehetősége a Vásárhelyi Terv keretén belül is vizsgálatra került.

3.2 Levegő

A település – levegőjének minőségét tekintve – a térség egyik legkevésbé szennyezett, legkevésbé terhelt levegőjű részéhez tartozik – az *Országos Immissziómérő Hálózat adatai szerint* –, azaz az alap légszennyezettség nem számottevő.

Ezen túlmenően a *légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről* szóló rendelet szerint Tiszaalpár közigazgatási területe olyan légszennyezettségi zónába

esik, ahol a szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok és a benzol légszennyezőanyagok tekintetében a légszennyezettség nem haladja meg az alsó vizsgálati küszöböt, a szilárd légszennyezőanyagok esetében, pedig a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

Ez köszönhető a település és környéke adottságainak: viszonylag nagy területen elhelyezkedő település, kevés és jelentős levegőterhelést nem okozó ipari üzem, nem elhanyagolható közúti közlekedéssel, viszonylag kevés paragon hagyott mezőgazdasági terület, azonban egyes helyeken deflációra érzékeny talajminőséggel.

A településen a légszennyezőanyagok koncentrációi a 80 – as évektől napjainkig csökkenőtendenciát mutatnak a kén-dioxidra és a nitrogén-oxidokra vonatkoztatva. Ez jórészt a vezetékes gázhálózat kiépülésének és a visszaszoruló, illetve átalakuló ipari termelésnek az eredménye.

A kémiai légszennyező komponensek tekintetében a település levegője tisztának mondható. A szilárd légszennyező komponensek (üledő- és szálló por) aránya időnként továbbra is számottevő a térségben a megnövekedett közúti forgalomnak, a burkolatlan útfelületeknek és a nem megfelelően karbantartott zöldfelületeknek, az elhanyagolt, paragon hagyott mezőgazdasági területeknek, a közigazgatási terület középső és DNY – i területeinek deflációra érzékeny talajminőségének, valamint a csökkenő csapadékmennyiségnek köszönhetően. Az állattartó telepek környezetében a bűzterhelés időnként nem elhanyagolható.

Levegővédelem

A fent ismertetett adottságokat együttevén várhatóan tarthatók és tartandók a jogszabályokban előírt *immissziós* határértékek.

3.3 Élővilág

A Tisza-völgy (KNPI-IV) tájegység magába foglalja a Tisza mente egykori árterületén található természeti értékeket. A Szikra és az Alpári rét a nemzeti park legkisebb területének festői szépségét a szikrai Holt-Tisza ág, az azt kísérő liget- és láperdők, ártéri mocsarak és mocsárrétek adják. Itt találkoznak egymással a Duna-Tisza közí

homokhátság magasabb és a Tisza-völgy mélyebb fekvésű területei. Az eltérő felépítésű területek markáns rétegtani határán források fakadtak.

A partot övező galériaerdők őshonos fái tölgyek, kőrisek, fekete nyárok, szürke nyárok, fűzek voltak, ma már többnyire nemes nyár ültetvények alkotják a galériaerdőt, bár fűzek és szürke nyárok ligetekben előfordulnak. A galériaerdők gazdag aljnövényzete sok állatfajnak ad otthont. Madárvilágára jellemző a fakopács, a bakcsó és szürke gém, az egerészölyv, a fekete gólya, a botoló fűzek odvaiban a macskabagoly. Az Alpári- Holt-Tisza, amely a folyószabályozás eredményeként keletkezett, közel 150 hektáros, legnagyobb része Tiaszaalpár közigazgatási területére esik.

A tölgy, kőris és szil fajok alkotta keményfa ligeterdők mellett leginkább a vízparti fűzfa- és nyárfaerdők a jellemzőek. A tájat a nedvesebb égerláp erdők, kaszálók és nagy kiterjedésű nádas mocsarak teszik változatossá.

Az Alpári rét tavainak, mocsarainak jellemző növényei a nád, a keskenylevelű gyékény, közismert nevén a „buzogány”, a vízi harmatkása, valamint 5 féle sásfaj, melyek közül talán legjellegzetesebb a zsombéksás. A mocsaras réteken gyakori a fekete nádálytő, a vízi menta, a mocsári zsurló és a réti fűzény, különlegesség a rovarémésztőrencia. Az Alpári rét rétjei és kaszálói közismert képviselője az ecsetpázsit, amely kiváló szénafű. A víz járta kaszálókon májusban virít a mocsári kosbor. A Tisza alpári holtága nyújt élőhelyet a nagyon ritka tündérfátyolnak is.

Az ártér számos különleges madárfaj otthona. Fekete harkályok, nagy tarka harkályok, vörösbegyek, széncinegék, kék cinegék, szürke és zöld küllők, gémelek, kanalas gémelek, nagy és kis kócsagok és bölömbikák egyaránt megtalálhatók a vidéken.

Szikra és az Alpári-rét térségében 250 madárfaj előfordulását figyelték meg, de a fészkelőfajok száma is igen magas. A mocsarakban fészkel a búbos vöcsök, a

vízityúk, a fattyúszerkőés a jégmadár. A nádasokban gyakori a nádírigó és a kakukk. A nádas-gyékényes területeken költ a guvat, az ártéri erdőkben fészkel a fekete gólya. Az Alpári rét nagy-tavi rekettyefüzes nádasokban fészkel a gém és a bakcsó, más néven kakata. A nagykócsag és a kanalas gém is gyakori a vidéken. A zombékos, vizenyős rétek védett madárfaja a búbos. Állandó madár itt az egyetlen nádasban fészkelő ragadozó madár, a barna rétihéja. A rét és mocsárvilág lakói mocsári teknősök, vízisiklók és a táplálékul szolgáló békák, (unkák, varangyok, mocsári békák), valamint a gőték. A tájra jellemző emlősök a sünök, az erdei cickány, a törpeegér, a mogyorós pele, a közönséges vakond. Leggyakoribb patás vad az őz, leggyakoribb ragadozó a róka, de ritkán előfordul egy-két vidra is.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságának 2009-2014-re vonatkozó hat éves fejlesztési terve szerint a természetvédelmi kezelési tapasztalatok azt mutatják, hogy az időszakosan vízzel borított területeken legeltetés, kaszálás nélkül a változatosság ellen ható szukcessziós folyamatok mennek végbe. Ennek jelei, a nádas-gyékényes vegetáció, valamint a zsiókás túlzott mértékű előretörése. Annak érdekében, hogy ez a természetvédelmi szempontból kedvezőtlen folyamat ne folytatódjon, és a jelenleg még fennálló kívánt állapot (a nyílt vízfelület, az átmeneti szegélyzóna és a nádas-gyékényes vegetáció optimális aránya tartósan fennmaradjon), aktív természetvédelmi kezelésre van szükség. Tekintettel arra, hogy a tartós vízborítás miatt kaszálásra az évek többségében nincs mód, természetvédelmi szempontból mindenképpen **a mozaikosságot, az élőhelyek változatosságát megfelelő módon szolgáló, erre a célra alkalmas jószággal (bivaly, magyar szürkemarha) végzett legeltetést helyezik előtérbe.** Az eredetihez közelítő vízhasználati viszonyok visszaállítása révén, vizes élőhelyrekonstrukció segítségével változatos, természetközeli élőhely-rendszer (benne mocsári, lápi és homoki élőhelyek) kialakítása és fenntartása valósulhat meg. Az adventív fajok, amerikai kőris, zöld juhar, parti szőlő, gyalogakác, illetve a selyemkóró és ezüstfa visszaszorítása a mocsári vegetáció védelme, valamint a homokpuszta-rét előregedésének megakadályozása érdekében szükséges. A Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő és az átvételre váró állami területek nagy, egybefüggő tömböket alkotnak, ahol majorságai (Tiszaalpár, Pusztaszer) találhatóak. Kiemelt jelentőségű az alpári öblözet, amelyet mielőbbi nemzeti parki igazgatósági kezelésbe kívánnak venni. Külön említést érdemel még az **Alpár-Bokrosi ártér hullámtéri gyepeinek kezelése, amely során a gyalogakác eltakarítására, illetve a tájra jellemző gyeptársulás helyreállítására van szükség.** A kialakításra váró

Tiszaalpári majorság, egyelőre ideiglenes megoldás. Cél az adott területek megfelelő, természetvédelmi szempontból helyesnek ítélt intenzívebb legeltetése. Ezért az állatállomány jelentős növelése szükséges, ami mintegy 1000 egyed magyar szürke szarvasmarhát és 150 egyed bivalyt jelent. Az új majorság kialakításának 2014-ig meg kell történnie. Az állatlétszám növelésén túl, amely a nemzeti parki területek hagyományos módon történő kezelése érdekében az állatok rideg tartásával történik, a fajtatiszta tenyésztés, és a génmegőrzés is fontos szempont.

3.4 A település zöldfelületei

Tiszaalpár nagyközség területén viszonylag kevés történetileg kialakult, közpark-szerű zöldfelületet találunk, amely egy hagyományosan falusias beépítésű településnél nem is meglepő. Annál is inkább figyelemre méltó az az igyekezet, amellyel a település vezetése az utóbbi évtizedekben törekszik a kultúrált parkok és közterületek kiépítésére, fenntartására. Ennek nyomán ma már összesen 120 ezer m²-nyi, szépen gondozott és karbantartott park, kert és más zöldfelület teszi harmonikusabbá a település képét. Sokat javít a zöldterületi helyzeten a település vízparti fekvése, a Holt-Tisza partja kulturált pihenési lehetőséget biztosít.

A nagyközség zöldfelületi rendszerének legfontosabb elemei az északi, alpári településrészén, a funkcionális központhoz közel helyezkednek, annak legfontosabb elemei:

- Templomdomb, Várdomb és a pincék szerkezeti egysége;
- Az Árpád tér parkja;
- A Holt-Tisza sávjának zöldfelületei a szabad stranddal;
- Tanösvény és kirándulóút-túraútvonal;
- Temető és a kegyeleti park;
- Utak, utcák közterületi zöldfelületei;
- Lakó- és üdülőtellek meglévő növényállománya.

A nagyközségben fokozott gondot fordítanak a közterületek megfelelő színvonalú fenntartására, amely feladatot az önkormányzat korábban vállalkozók bevonásával végeztette, azonban 2009-től saját tevékenységként végzi. A közfoglalkoztatottak szakmai irányítás mellett végzik a közterületek fásítását, virágosítását, a fák metszését, öntözését.

3.5. SWOT elemzés

Környezet értékelése	
Erősségek	Gyengeségek
- Ipari jellegű szennyvíz kibocsátás nincs, csak kommunális jellegű - Természeti kincsek jelenléte - A közelmúlt néhány jelentős fasortelepítése, közterület rendezése - Gazdag történelmi, kulturális múlt, gasztronómiai hagyományok	- Felszín alatti vizek földtanilag nem kellően védettek a szennyeződésekkel szemben - Nyárigát erősen leromlott műszaki állapota
Lehetőségek	Veszélyek
- Természetvédelmi együttműködés a nemzeti parkkal - Szennyvízcsatornázási és szennyvíztisztítási projekt megvalósítása - Természeti értékek felelősségteljes kihasználása pl. aktív turizmus - Nyári gát megerősítése közösségi és hazai források segítségével - Fenntartható fejlődés szemléletmódjának terjesztése a lakosság körében	- Lehetséges áradások - Felhagyott mezőgazdasági területeken fokozódó defláció - Fokozódó közúti forgalom miatt intenzívebb levegőszennyezés - Forráshiány miatt a természeti értékek kezelése hiányos, elmarad

4. Gazdaság

4.1 Tiszaalpár általános gazdasági jellemzői

Tiszaalpár alföldi vízparti település csekély számú ipari munkahellyel. A településre nem érkezett jelentős külföldi tőke, nem létesült nagyobb létszámot foglalkoztató új vállalkozás. A szocialista mezőgazdasági nagyüzemek a földprivatizáció eredményeként tönkrementek. A mezőgazdaság talpra állására technológiai váltás és kormányzati segítség nélkül aligha lehet számítani.

A nagyközség gazdaságára a szolgáltatási szektor túlsúlya (44 %) jellemző, míg a mezőgazdasági szektor a rendkívül nagy kiterjedésű mezőgazdasági terület ellenére a foglalkoztatottak aránya (22 %) alapján kevésbé látszik jelentősnek, de az őstermelők száma (a lakosság 25 %-a) alapján azt kell megállapítani, hogy a településen élők nagyobb arányban élnek mezőgazdasági termelésből, mint azt a statisztikák mutatják. Az ipari tevékenység – a helyben foglalkoztatottak aránya alapján - 34 %-ot tesz ki. Az egyik legjelentősebb munkáltató az önkormányzat.

Vállalkozások

Tiszaalpáron a KSH 2007. évi adatai alapján 331 regisztrált vállalkozás működött. A Tiszaalpáron működő vállalkozások számának alakulását, és az egyéni vállalkozások arányát 5 évre visszamenően (2003-tól 2007-ig) az alábbi táblázat mutatja be:

	2007	2006	2005	2004	2003
Regisztrált vállalkozások száma	331	297	310	313	301
Regisztrált egyéni vállalkozások száma	259	226	242	246	242
Egyéni vállalkozások aránya	78,25%	76,09%	78,06%	78,59%	80,4%

A regisztrált vállalkozások száma az elmúlt 5 évben egy 2006-os visszaeséstől eltekintve nőtt, ahogyan az egyéni vállalkozások száma is. Az egyéni vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozáshoz képest magas, és viszonylag állandónak mondható, 78%-os érték körül mozog. A településen az egyéni vállalkozások,

valamint a kisvállalkozások jellemzők. Az egyéni vállalkozások túlnyomó többsége a szolgáltatási szektorban tevékenykedik.

Területhasználatot tekintve a „kereskedelmi szolgáltató” terület elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek (környezetkímélő és lakófunkciót toleráló ipari, kereskedelmi, igazgatási, iroda épületek, parkolóház, üzemanyagtöltő, sportépítmény és az építményeken belül szolgálati lakás) elhelyezésére szolgál.

Ennek értelmében ebbe a terület-felhasználási kategóriába sorolhatók a lakóterületbe ágyazódott meglévő ipari üzemek, mint például a MATIC Kft. területe, a kereskedelmi létesítmények meglévő területei vagy mindezek elhelyezésére szánt területek. Ilyen területek a településtartományban szórányosan mindenütt elhelyezkednek. Jelentős, a kommunális szennyvíztől eltérő összetételű ipari szennyvíz kibocsátó nem található a településen.

4.2 Ipar

Az ipari tevékenységet a mikro- és kis vállalkozások, a tőkehiány, valamint az jellemzi, hogy a vállalkozások az ipari tevékenység mellett esetenként szolgáltatással, kereskedelemmel is foglalkoznak. A helyi *ipart* a *viszonylag kis üzemméret, a változatos profil, a rugalmasan alkalmazkodó helyi vállalkozások túlsúlya jellemzi*. A legjelentősebb foglalkoztató a településen a MATIC Kft., mely az önkormányzat után a legnagyobb munkáltató.

A külföldi működő tőke még nem talált utat a településre, igaz, az itt élők számára nem is feltétlenül fontos cél a profil iparivá fejlesztése. A település önkormányzatának 2007-2010-re szóló gazdasági programja kiemeli, hogy a rendezési terv által az ipar számára kijelölt, három különálló terület megközelíthetőségét és infrastrukturális adottságait fejleszteni kell, hogy azok alkalmasak legyenek a feldolgozóipari vállalkozások fokozottabb megtelepedésére, amelyet megfelelő marketingtevékenységgel is ösztönöznek. Az iparterület kialakítása azonban hosszabb folyamat. Területvásárlás már megtörtént, további feladat a művelésből kivonás, a közművesítés megoldása stb. A jelentős ráfordítási szükséglet, illetve a gazdasági válság okozta igénycsökkenés miatt a további fejlesztés a későbbiekben tervezett.

A nagyközség iparának jövőjét nem lehet kizárólag a helyi iparstruktúra alapján előre vetíteni. Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Tiszakécske jelenlegi adottságaira sem lehet alapozni, a közeli városok is hasonló problémákkal küszködnek, bár kétségtelenül jobb helyzetben vannak. A távlati fejlődési irányokat a tudásalapú ipar és annak személyi feltételeinek megteremtése jelentheti, amely azonban csak hosszú távon lehet reális cél. Középtávon (a TRT távlatában) a nagy élőmunka igényes ágazatok és kisszériás terméket előállító cégek, valamint a helyi mezőgazdasági termékekre alapozott manufaktúráis jellegű feldolgozóipar fejlődését lehet megcélozni.

Az iparfejlesztések területén új irányokat kell kijelölni, elsősorban a környezetkímélő technológiák elterjesztése, valamint a turisztikai ágazathoz kapcsolódó ipar ösztönzése javasolt.

4.3 Mezőgazdaság

Tiszaalpár mezőgazdaságára a kissé felaprózódott birtokszerkezet jellemző. Az átlagos birtoknagyság szántó művelési ágban 14576 m², szőlőművelési ágban 7740 m², gyümölcsös művelési ágban 8259 m², kert művelési ágban 794 m². Nagytáblás művelés az öntésföldeken jellemző.

A jobb minőségű földterületeken a szántóföldi növénytermesztés keretén belül a gabonafélék (takarmánygabona, búza, kukorica, napraforgó, köles, dohány), a gyengébb talajadottságú területeken a kertgazdálkodás, szőlő- és gyümölcsstermesztés a meghatározó. Jellemzőtermesztett gyümölcsök: dió, szilva, meggy, alma, őszibarack, zöldségnövények közül a káposztafélék, dinnye, uborka, zöld- és fűszerpaprika. A szőlőkultúrák még jelentős területet foglalnak el, bár a fóliás zöldségtermesztés egyre inkább terjed. Fóliában a kínai kel és a zöldpaprika termesztése a leggyakoribb.

Az állattartást jelenleg már nem a nagy gazdaságok, inkább a háztáji jellegű, kisebb állatlétszámú gazdaságok jellemzik, de a volt majorokban még folytatnak nagyüzemi állattartást (CHJAVIZA Kft. tejtermelő szarvasmarha telepe, T-major Kft. 3000 állatlétszámú pulykatelepe). A sertéstartók száma a közelmúltban 1/3-ára csökkent, de csökkenő tendencia látszik a szarvasmarha-tenyésztés területén is. Kedvező, hogy a település északi részén 48 db szürke marhát tartanak rideg tartási móddal, extenzív legeltetéssel az Alpári-réten. Ez különleges idegenforgalmi jelentőséggel is bír, elterjedését támogatni kell.

Fontos mezőgazdasági ág lenne a haltenyésztés, melyhez a holtágban igen jók az adottságok, de ez jelenleg kihasználatlan. Lényeges az öntözési lehetőség

biztosítása is. A kiépített Alpár-Nyárlőrinci csatorna sajnos száraz, öntözővízzel történő ellátása nemcsak Tiszaalpár érdeke, de fontos hazai gazdasági érdek is.

4.4 Kereskedelem, szolgáltatás

Tiszaalpár tercier szektora az adott térségben kifejezetten fejlettnak mondható. A településhálózati környezet bemutatásánál ismertetett okok miatt ez elsősorban a nagyközség saját lakosságának igényeit elégíti ki, és csak másodlagos jelentőségű a más településekről (Nyárlőrinc, Lakitelek, Tiszaug) a szolgáltatásokat igénybe vevők köre. Ők elsősorban a minőségi kiszolgálás és magas színvonalon végzett szakmunka miatt (pl. gumijavítás, futómű-beállítás; autómosás stb.) választják a tiszaaalpári szolgáltatókat.

Ugyanakkor a település méretei, ebből adódóan a helyi fogyasztópiac jelentősége és differenciáltsága lehetővé teszi a fejlett, sokoldalú, magasabb szintű, nem pusztán hétköznapi igényeket is kielégítő tercier szektor kialakulását.

Az alapellátás bázisát két jelentősebb élelmiszerüzlet (CBA, illetve COOP üzletlánc tagjaként) képezi, de emellett igény van a szerényebb forgalommal, ám annál szélesebb áruválasztékkal rendelkező kisebb méretű élelmiszerüzletekre, amelyeknek az üdülők, turisták, látogatók ellátásában is jelentős szerepük van. Ez utóbbi jelenség természetesen inkább a település központjában érvényesül, ahol a már fent említett élelmiszerüzletek mellett megtalálhatók zöldség-gyümölcs, ruházati cikkek, papír-írószer, virág-ajándék boltok és a gyógyszertár is. A kereskedelmi vállalkozások általában mikro- és kisvállalkozások, egyéni vállalkozások. A bolthálózat színvonala általában nem éri el az uniós normákat, bár a település nagyságához képest az ellátás az átlagnál színvonalasabb.

Az ágazatban a tőkehiány- annak ellenére, hogy a tőke ebben a szektorban térül meg leggyorsabban- erőteljes. A multik eddig nem jelentek meg a településen és ez a közeljövőben sem várható a település és a helyi vásárlóerő nagysága miatt. A helyi vásárlói szokások eltolódnak a heti kiskunfélegyházi, esetleg kecskeméti bevásárlások felé.

A vendéglátás volumenét a kis társas vállalkozások és az egyéni vállalkozások jellemzik, amelyek alapvetően az idegenforgalomra építenek. A települési idegenforgalmi helyzetet szemlélteti az alábbi táblázat:

	2007	2006	2005	2004	2003
Vendéglátóhelyek száma	25	24	23	23	24
Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma	24	24	40	40	52
Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken	292	133	265	130	352
Külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken	0	0	0	0	36
Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken	1603	1078	1528	719	1387

Csaknem a helyben foglalkoztatottak fele, továbbá az ingázó foglalkoztatottak 1/3-a dolgozik a szolgáltatási szektorban. Ez az adat a helyi szolgáltatási szektor tartalékait is mutatja, figyelemmel a helyi idegenforgalom utóbbi 10 évben megfigyelhető visszaesésére.

Idegenforgalom vonatkozásában Tiszaalpár jó adottságokkal rendelkezik, amelyet azonban eddig nem tudott kellőképpen kihasználni. A település kevésbé ismert célterület, átmenő idegenforgalma jelentéktelen. Vonzástényezői a Holt-Tisza, a Várdomb és az Árpád-kori falu. Az üdülőterületek jelentős része az 1970-es, 80-as években alakult ki igen kicsi telkeken, hétvégi nyaraló épületekkel, nagyobb telkeken vállalati faházak üdülőkkel. Mára az épületállomány komoly hányada erkölcsileg vagy műszakilag is avult, az üdültulajdonosok öregednek.

A táj szépsége és a domborzat jó lehetőségeket teremt lovaglásra, de a lovas turizmus nagy beruházási és fenntartási költségei miatt ez nem vált jellemzővé. Tőkebevonással, nemzetközi lovas programokhoz, rendezvényekhez kapcsolódva – melyek Kecskemét és Bugac térségében rendszeresek – a lovas turizmus mind a településen, mind a térségben fellendíthető.

A kerékpáros turizmus nemcsak Tiszaalpäron, de országosan sem jellemző a hálózati elemek hiányosságai miatt. A kerékpárút Lakitelekig, illetve Csongrádig történő kiépítésével az országos kerékpárút-hálózathoz lehet kapcsolódni. Csongrádon át akár Szegedig, észak felé Tiszaécskén, Szolnokon át az északi,

északkeleti ország részbe juthatunk. Az árvízvédelmi gátak jelenleg kevésbé alkalmasak kerékpározásra, a kerékpárutakat ki kell építeni. A kerékpárút kiépítése Kiskunfélegyházáig – mely a kistérségi koncepcióban is szerepel - megteremti a kerékpáros turizmus lehetőségét Bugacig.

A tanyasi turizmus és az ökoturizmus lehetőségei kihasználatlanok, de a védett természeti területek, a helyi természeti kincsek és élővilág, az érintetlen, beépítetlen területek jó lehetőséget nyújtanak ennek megteremtésére. A kiegészítő jövedelmet jelentő vendégfogadás és a vállalkozásszerűen működtetett „tanya-panzió” széles választékot tudna nyújtani a változó igény szintű, de természetjáró turistáknak. Kellő propaganda és szervezés, térségi összefogás és tőke nélkül azonban jelentős fellendülés nem várható.

Általánosságban megállapítható, hogy a szolgáltatások fejlődése a kiskunfélegyházi, csongrádi és kecskeméti, esetleg a tiszakécskei szolgáltató szektor fejlődésétől is függ, az idegenforgalmi szolgáltatások előtt azonban nyitva áll az önálló fejlődés lehetősége is.

4.5 SWOT elemzés

Ipar	
Erősségek	Gyengeségek
- Hagyományokra épülő helyi ipar jelenléte - Jó adottságú területek az iparfejlesztéshez - Jól képzett munkaerő - Az emberek munka iránti tisztelete	- A fejlesztésre kijelölhető és meglévő beépített területek infrastruktúra hiányosságai - A struktúraváltáshoz szükséges forrás hiánya - Kisvállalkozások instabilitása a bizonytalan gazdasági környezet (pénzügypolitika, adópolitika) miatt - Kevés a külső forrásokhoz való hozzájárulás lehetőségeinek ismerete, pályázati önerő hiánya - Vállalkozói pesszimizmus - Régi iparszerkezet, új iparágak hiánya - Marketing tevékenység hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Uniós célkitűzés a helyi specifikus iparágak fejlesztése (pl. kézműves ágazat) - Helyi specifikumok, hungarikumok iránt megnő az érdeklődés az EU piacain - Népi hangszer gyártás hagyománya (tekerőlant) - Terménytárolók, hűtött tárolók, helyi feldolgozók létesítése elősegíti a több lábon állást - Kijelölt iparterület fejlesztése, környezetbarát módon működő vállalkozások vonzása	- Nem megfelelő a helyi munkaerő kínálat képesítése és volumene - Nem állnak rendelkezésre kellő időben közművesített előkészített területek - Burokrácia (nehézkés az engedélyezési eljárás folyamata, sok a szakhatóság, nem egyértelműek a szabályok, lassú az ügyintézés) - Olyan ipar betelepülése, amely nem illeszkedik a helyi ipar jellegéhez (nem környezetbarát)

Mezőgazdaság	
Erősségek	Gyengeségek
- A családi gazdaságok alapját képező tanyák jelenléte - Jó klimatikus és talajviszonyok a minőségi zöldség-gyümölcs termesztéséhez - Öntözési lehetőség (Tisza, csatornák) - A külterjes állattenyésztéshez jó minőségű gyepek, legelők állnak rendelkezésre - Jól képzett agrár szakemberek	- A talajba jutó szennyvíz szennyezi a környezetet - A birtokrendszer felaprózódott, piacképtelen törpegazdaságok - A struktúraváltáshoz kevés a helyi tőke - Kevés a külső forrásokhoz való hozzájutás ismerete, pályázatképtelenség, önerő hiánya - Elégtelen az értékesítési szövetkezetek rendszere, szűk értékesítési lehetőségek - Az öntözési lehetőségek kihasználatlanok - Állattartás visszaszorulása - Körülményes és nehézkes a piacra jutás (szállítás) - Nincs kellő mértékben jelen a mezőgazdasági termékfeldolgozás - Piacképes mezőgazdasági termények termelési, feldolgozási, piacrajuttatási stb. ismereteinek hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Az uniós csatlakozással megnyíltak a piacok a nagy élőmunka igényű zöldség-gyümölcs értékesítéséhez (sok terményre nincs kvóta) - Helyi specifikumok, hungarikumok iránt megnő az érdeklődés az EU piacain - Terménytárolók, hűtött tárolók, helyi feldolgozók létesítése elősegíti a több lábon állást - Piacképes mezőgazdasági terményekkel kapcsolatos információk terjesztése (képzések, előadások, szóróanyagok) elősegíti a több lábon állást - Együttműködési formák kialakításával hatékonyabb termelési, értékesítési lehetőségek - Marketing eszközök alkalmazásával az ismertség növelése	- A lakossági egészségi állapota romolhat a talajvíz-szennyezés következtében - Az értékesítési és szövetkezeti rendszer nélkül az új piaci lehetőséget nem tudják kihasználni - A helyi specifikumok jó marketing nélkül eladhatatlanok - Az egyre szélsőségesebb időjárás, árvíz veszélyeztetettség - A biogazdálkodást a földek elgyomosodása és a vegyszerhasználat veszélyezteti - A pályázati források igénybevételét segítő helyi szervezet nem jön létre

Kereskedelem, szolgáltatás	
Erősségek	Gyengeségek
- A kereskedelmi létesítmények a központban koncentrálnak - Az üdülónépesség jelenléte többlet vásárlóerőt jelent - Az igényeket jól ismerő helyi vállalkozások a működtetők - Idegenforgalmi szempontból kiaknázható természeti és kulturális adottságok (vízi, természetjáró, lovas, tanyai, horgász, vadász, borturizmus fejleszthető)	- Az idegenforgalom és üdülőforgalom visszaesése okozta vásárlóerő-csökkenés miatt nem képződik elegendő jövedelem a minőségi fejlesztésekhez - Nincs vagy kevés helyi turisztikai program - Turisztikai marketing tevékenység hiányos - Kicsi a választék, ami a vásárlóerőt a közeli városokba irányítja - A csökkent forgalom miatt magasak az árak - A tanyai területek ellátás hiányosak - Kevés a kereskedelmi szálláshely, jó minőségű vendéglő
Lehetőségek	Veszélyek
- Idegenforgalmi piackutatás a helyi adottságokból adódó lehetőségek hasznosíthatóságára vonatkozóan - Nemzetközi marketing tevékenység erősítése megfelelő számú vendéget vonz a térségbe - Az ártéri tájgazdálkodás rekonstrukciója, termálkút hasznosítása - Multiktól eltérő termékválaszték - Hely-specifikus termékkínálat (helyi biotermékek, gyümölcs párlatok, borok) - Turisztikai programok szervezése - növelheti a vásárlóerőt (programok szervezése mikro-térség településeivel összefogva) - Kapcsolatépítés a programok szervezésében – nagyobb közeli városokkal (Kiskunfélegyháza, Csongrád, Kecskemét, esetleg Szolnok, Szeged)	- Multinacionális kereskedelmi hálózat környékre települése a helyi kiskereskedelmet olyan versenyre készíti, amelyben szükségszerűen tönkremegy - Megfelelő vendéglétszám híján a turisztikai vállalkozások tönkremennek - A szolgáltatások minőségi színvonala nem tudja követni a megnövekedő igényeket - A fizetőképes, minőségi szolgáltatásokat igénylő és igénybevevő vendéglétszám nem emelkedik - Szegényedő helyi és üdülő vásárlók, az idegenforgalom nem lendül fel a kívánt mértékben - Kihalnak a hagyományos, kismesterségeket művelők

5. A nagyközség infrastruktúrája és közlekedése

Tiszaalpár infrastruktúrája egyetlen egy kivétellel teljes körűen kiépítettnek tekinthető. Az ivóvíz, a villamos energia, a távközlés és a gázhálózatok elkészültek, a bekötöttségi értékek is viszonylag magasak, a rendelkezésre álló kapacitások hosszabb távon is képesek kielégíteni a helyi igényeket. A település azonban évek óta hiábavalóan próbálkozott a szennyvízcsatorna hálózatának kiépítésével. A beruházás milliárdos nagyságrendű finanszírozási igénye miatt csak és kizárólag a pályázati források lehívása jelenthetett megoldást. Európai Unió forrásból várható a helyzet megoldása.

5.1. Villamosenergia-ellátás

Tiszaalpäron a villamosenergia-ellátás hálózatai teljesen kiépítettek. Az energia-szolgáltatást a 20 kV-os szabadvezeték hálózatra telepített 20/0,4 kV-os

transzformátor állomásokról megtáplált 0,4 kV-os hálózat biztosítja. A hálózatok nagy része szabadvezetékes, néhány helyen, elsősorban intéz-mények bekötése kapcsán földkábeles kiépítésű. Jelenleg, a szolgáltatótól, a Démász Rt-től kapott adatok szerint a csupasz légvezetékek hossza 86,3 km, a szigetelt légvezetéké 2 km, a földkábelek hossza összesen mintegy 2 km. A rendszer, a vezetékek és a transzformátorállomások még a település dinamikus növekedése esetén is képesek lennének megbirkózni a növekvő igényekkel.

Az elmúlt 10 év során a közvilágítási lámpatestek mintegy 80%-át az önkormányzat jelentős ráfordítások árán energiatakarékosra cserélte.

5.2. Gázellátás

A település gázellátását viszonylag hamar, már az 1980-as években kezdték kiépíteni. A gázellátást a Kardoskút–Városföldi nagynyomású gázvezetékéről biztosítják. A Kiskunfélegyháza–Borsihalom mellett épített 60/8 bar nyomású, 10 000 m³/h kapacitású átadó állomás biztosítja Tiszaalpár, Lakitelek, Kerekdomb és Tiszakécske gázellátását. A Tiszaalpáron épített nyomásszabályzók biztosítják a község gázellátását, amelyről középnyomású hálózat került kiépítésre. Az ingatlanokon épülő kisnyomású vezetékek biztosítják a megfelelő ellátást. A Borsihalom melletti gázátadó állomás bővítése lehetővé teszi a település fejlesztésével párhuzamosan növekvő gázigény biztosítását is.

Jelenleg a hálózat kiépítettsége a településen **közel 100%-os**, a lakossági bekötések aránya pedig mintegy 66%-os, emellett mintegy 100 nem lakossági (intézményi, vállalkozói) bekötést is nyilvántartanak. A hálózat bővítése elsősorban az új iparterületek kialakításával válhat szükségessé.

5.3. Ivóvízellátás

A nagyközség közműves vízellátását a *Tiszaékcske–Lakitelek–Tiszaalpár Kistérségi Vízellátó rendszer biztosítja*, amely összesen 1 500 000 m³/év vízigény kielégítésére van feljogosítva. A kistérségi vízműhöz tartozik Tiszabög, Tiszaékcske, Kerekdomb, Lakitelek, Tiszaalpár és Kapásfalu. A kis-térségi vízmű vízbázisát 11 mélyfúrású kút biztosítja, amelyből Tiszaalpár közigazgatási területén a B-23-as jelű található. A kút talpmélysége 385 méter, vízhozama 1400-3000 l/p. Évente 350-400 ezer m³ víz kitermelése történik ebből a kútból. A rétegvíz készlete a lakosság közműves vízellátását hosszú távon is lehetővé teszi. A község ivóvíz készlete földtanilag védettnek tekinthető, jelenleg szennyeződés nem tapasztalható.

5.4. Szennyvíz-elvezetés

A településen jelenleg *szennyvízcsatorna-hálózat és szennyvíztisztító-telep nincs kiépítve*. A szennyvíztisztítása és kezelése ingatlanonként épített szennyvíztárolókkal és leürítő helyekre történő szállítással megoldott. *Tiszaalpárról a szippantott szennyvizet jelenleg a kiskunfélegyházi tisztítótelep szippantott szennyvíz fogadó műtárgyára szállítják.*

Korábban elkészült Tiszaékcske, Lakitelek, Tiszaalpár, Nyárlőrinc és Szentkirály települések kistérségi regionális szennyvízelvezetés engedélyezési terve, amelyre a KÖTIVIZIG 15641-1/2001 sz. alatt vízjogi létesítési engedélyt adott. Mivel azonban ezen engedélyek alapján a tervezett beruházás nem nyert pályázati támogatást, ezért a település önálló szennyvízcsatorna-hálózat és szennyvíztisztító-telep kialakítását határozta el. Ezt támasztják alá a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 163/2004. (V. 21.) Korm. rendelettel módosított 25/2002. (II. 27.) Korm. rendeletben foglaltak is, amely szerint a szennyvíztisztító-telep kiépítését önállóan indokolt megvalósítani, ugyanis Tiszaalpár 2000-10 000 lakosegyenérték terheléssel jellemezhető szennyvíz-kibocsátású település, amely más településsel nem került agglomerációba, szervezésre e rendeletekben foglaltak szerint. KEOP pályázat keretében gravitációs *szennyvízcsatorna hálózat* kiépítése tervezett a településen.

5.5. Csapadékvíz-elvezetés, belvízvédelem

A település belterülete és külterületének északi, északnyugati és délnyugati része a 11.04. Dongér-Kecskeméti belvízvédelmi szakasz 33. számú Gátéri öblözetében helyezkedik el. A külterület északkeleti, keleti területei a 33/4. számú Alpár-Nyárlőrinci öblözetében találhatók.

A település felszíne közel egyenletes, löszös, homokos, jó víznyelő-képességű talaj. A kiépített csatornarendszer 35 500 fm nyílt földmedrű csatorna, 1200 fm zárt (Ø50) beton csatorna. A csapadékvizek befogadója a Holt-Tisza, valamint az Alpár-Nyárlőrinci csatorna. Az Alpár-Nyárlőrinci főcsatorna öblözetének belvizei szükség esetén átvezethetők a 33/1. számú Csukás-éri főcsatorna öblözetébe a Csukásér-Nyárlőrinci összekötő-csatornán keresztül. A terület/öblözet jelentős ideiglenes belvíztározója az ATIKÖVIZIG kezelésében lévő Nyárlőrinci pusztá, amelynek területe 800 ha, térfogata 1,0 millió m³, amelyből a véstározásra igénybe vehető térfogat nagysága 1,0 millió m³.

A település szerepel „A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben az „A” erősen veszélyeztetett települések között. A település belterülete és külterületének nagy hányada belvízzel nem veszélyeztetett, a külterületen foltokban részben belvízzel mérsékelten veszélyeztetett, illetve közepesen veszélyeztetett területek vannak. Az ATIKÖVIZIG kimutatása szerint nem volt az utóbbi évtizedekben a helyi önkormányzat által elrendelt belvízvédelmi fokozat a településen.

A jelenlegi belvíz-elvezető rendszer kiépítettsége kb. 90%-os. Vízügyi engedélyezés alatt van a csapadékvíz elvezető rendszer átépítésére vonatkozó terv, amely továbbra is a nyílt árkos vízvezetést tartja kivitelezhetőbbnek, illetve a belvízzel veszélyeztetett helyekről történő elvezetésre biztosít műszaki megoldást.

5.6. Szilárd hulladékok

A nagyközségben keletkezett települési szilárd hulladékot a teljes területről (minden lakóingatlant érintve) szervezeten gyűjtik, illetve szállítják el. A település a Csongrádi Víz- és Kommunális Szolgáltató Kft. által ellátott térségbe tartozik. A tiszalpäri hulladék feldolgozása a regionális üzemelésű Felgyői Hulladéklerakó Központban történik. Ebben a központban összesen 75 837 lakos (Bugac, Bugacpusztaháza,

Csongrád, Felgyő, Fülöpjakab, Gátér, Jászszentlászló, Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Móricgát, Pálmonostora, Petőfiszállás, Tiszaalpár, Tömörkény) hulladékának ártalmatlanítására kerül sor, 27 ha-os területen.

5.7. Telefonellátás

A vezetékes telefonhálózat kiépítése 1984-től kezdődött meg a 600 fővonalat biztosító központ üzembe helyezésével. Jelenleg EWSD típusú, 1600 fővonal kapacitású digitális rendszerű telefon-központ üzemel a posta épülete mellett, amelyet a kecskeméti központtal optikai kábel köt össze. Erről a központról az igények teljes mértékben biztosíthatóak. Közterületeken 10 db nyilvános állomás is üzemel.

A Magyar Telekom hálózata jelenleg 17,5 km föld feletti, és 26,8 km földalatti vezetékből áll. A település belterületén a hálózat lefedettsége közel 100%. A településen jelenleg közel 1000 vonal üzemel, ebből 900 analóg, 40 ISDN, 38 ADSL és 62 külterületi GSM. Az infrastruktúra lehetővé teszi egyfelől a további bővítést (a hálózat jelenlegi kihasználtsága mintegy 65%-os), más-részt a külterületek ellátását is, analóg GSM fővonalak segítségével, lényegében bárhol. A Magyar Telekom összesen 322 db szélessávú internet szolgáltatást biztosít jelenleg Tiszaalpáron.

A nagyközség területén mindhárom magyarországi mobiltelefon szolgáltató jelei foghatóak, két mobil tornyos bázisállomás található a településen.

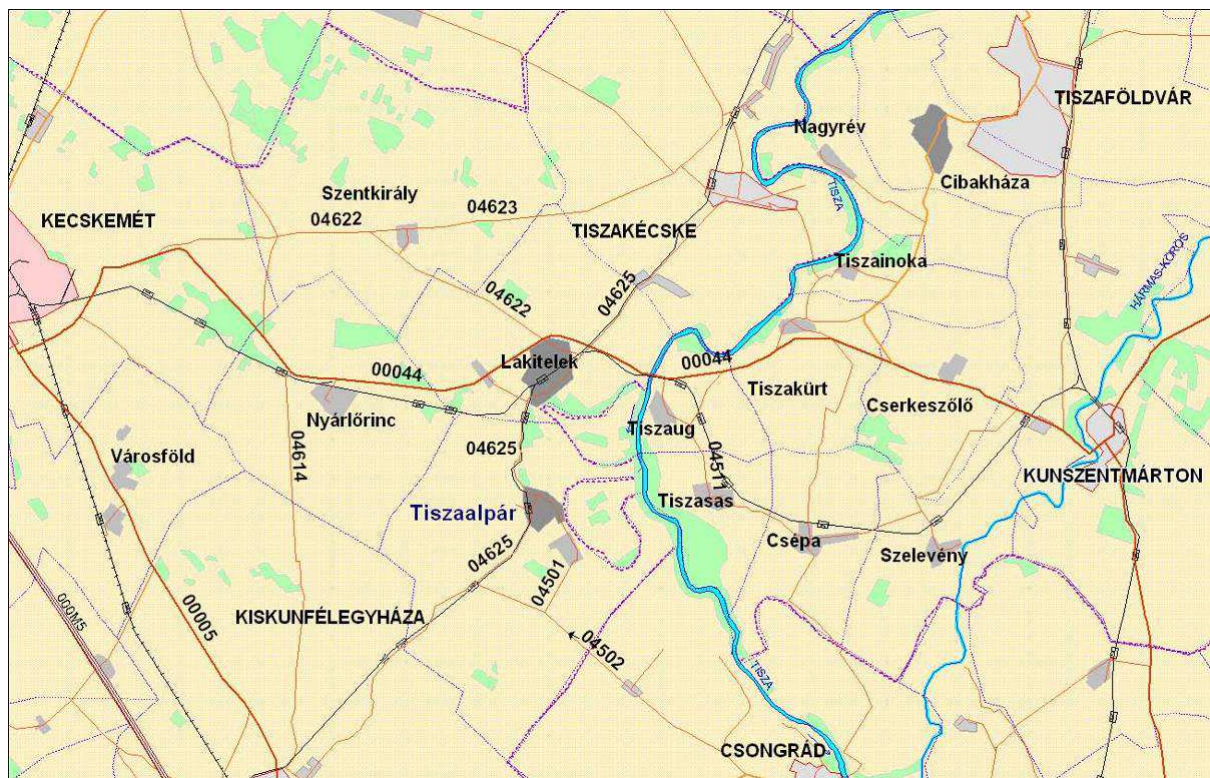
5.8. Kábeltelevízió és internet

1989-től indult meg a településen a kábeltelevíziós hálózat kiépítése, ekkor még csak részlegesen. A TV NETWORK Zrt. az elmúlt évben kapta meg az építési engedélyt az új, korszerű hálózat építéséhez. 2008-ban a szolgáltató a nagyközség belterületi utcáiban építi ki a hálózatot úgy, hogy minden ingatlant érintően biztosított a hálózatra történő csatlakozás. Ezzel a korszerű hálózattal nemcsak a televíziós csatornák vétele lehetséges, hanem alkalmas a telefon és internet használatra is. E beruházás biztosította a mai kor követelményeihez igazodó célt, hogy a lakosság széles köre hozzáférjen az internetezéshez. Jelenleg közintézményekben (teleház, könyvtár, iskola, polgár-mesteri hivatal) van internet hozzáférési lehetőség azok részére, akik nem rendelkeznek saját internet csatlakozással.

5.9. Közlekedés

Tiszaalpár, noha területét elkerülik a legfontosabb főútvonalak, *tulajdonképpen kedvező nagytérégi közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik*. A település tengelyén keresztülhaladó 4625-ös számú mellék-út Tiszakécskét köti össze Lakitelek érintésével Kiskunfélegyházával. Ez az út csatlakozik Lakitelken a 44-es számú főúthoz, ami az Alföld egyik legfontosabb kelet-nyugati irányú közlekedési tengelye. Nyugati irányba Kecskemét elérését könnyíti meg, kelet felé a tiszaugi hídon át Kunszentmárton érintésével Békés megye, távlatilag pedig a keleti országhatár felé teremt kapcsolatot. Tiszaalpár másik útja, a még a település közigazgatási területén belül a 4502-be torkolló 4501-es, amely Csongrád felé teremt összeköttetést. Az M5 autópálya, akár Kecskemét (vagyis Budapest), akár Kiskunfélegyháza (vagyis Szeged) viszonylatban kívánják használni, mintegy 30 km távolságban van a nagyközségtől.

A településen áthaladó fenti közutak teljes hossza mintegy 22 km, amelyből a 4625 sz. út burkolata 6 m széles, míg a 4501, és a 4502. sz. összekötőutak burkolatának (kb. 11 km) szélessége kb. 50%-ban 6,0 m széles, míg a másik felének szélessége csak kb. 3,0-4,0 m. Az országos köz-utak közül a 4625 sz. út településtől északra lévő szakasza az elmúlt években került felújításra.

Tiszaalpár vasúti összeköttetéssel is rendelkezik, a településen észak-déli irányban, a Tiszával pár-huzamosan halad át a 145-ös számú Kiskunfélegyháza–Lakitelek–Szolnok vasútvonal, amelyet Lakitelken keresztez a 146-os számú Kecskemét–Kunszentmárton vonal.

Tiszaalpár belterületén a gyűjtőút szerepét döntően a 4625. és a 4501. sz. utak látják el, ehhez csatlakozik még a kiépített Petőfi Sándor utca burkolata, amely a település délebbi részén a 4625. és a 4501. sz. utak között ad kapcsolatot. A 4625. sz. út a Bethlen Gábor a Mátyás király és az Alkotmány utcákon, míg a 4501. sz. út a Hunyadi, a Dózsa György és az Ady Endre utcákon halad. A belterületen némi gyűjtőút funkciót lát el a Bajcsy Zs. E., a Móricz Zs., a József A. utca és a Thököly utca burkolata. A belterületen a már beépített önkormányzati utcák jellemzően burkoltak, a burkolatok szélessége kb. 2,5-5 m közötti, de a jellemzően 4 m körüli. A külterületi burkolt utak hossza kb. 8 km.

A járdák a település legtöbb utcája mentén kiépültek. A járdaépítéshez az elmúlt években az önkormányzat biztosította az anyagot és az érintett ingatlanok tulajdonosai vállalták az építési munkák végzését. A nagyforgalmi járdák felújítását az önkormányzat végezteti el.

Szabvány szerint kiépített parkoló van a polgármesteri hivatalnál, Művelődési Háznál, ABC-nél, illetve a Hunyadi utcában. Ezen felül javított burkolatú parkolóhelyek több helyen vannak, ezek a település lakóinak igényeit messzemenőig kielégítik.

A távolsági (helyközi) közlekedést döntően az autóbusz-forgalom biztosítja. A nagyközségben két szolgáltató, a Kunság-Volán, valamint a Tisza-Volán járatai is jelen vannak. A település belterületén hét autóbusz-megállóhely van, a külterületen lévő megállóhelyek száma kilenc. Autóbusz közlekedik Kiskunfélegyháza (munkanapokon naponta 13 közvetlen járat), Csongrád (7), Tiszakécske (3), Eger (2), Kecskemét (8) városok felé. Budapestre az autóbuszok egy átszállással, nagyjából 2-2,5 óra menetidővel szállítják el a nagyközség lakosait. A vonatút ugyanezen viszonylatban kiskunfélegyházi átszállással általában mintegy két és egynegyed órát vesz igénybe.

5.10. SWOT elemzés

Közmű, infrastruktúra, közlekedés	
Erősségek	Gyengeségek
- A közművek hálózata a szennyvízcsatorna és csapadékcatorna hálózat kivételével jól kiépített, - Az ivóvíz készletek hosszú távon megfelelőek - Az energia közművek rendszere jól kiépített, kapacitása megfelelő - Tiszaalpár megközelíthetősége jó - A külterület jól leközelíthető dűlőút-hálózattal rendelkezik, sok helyen szilárd burkolattal ellátva - Jó távolsági autóbusz közlekedéssel rendelkezik a község, ami a helyi tömegközlekedést is biztosítja - A településközpont parkolási lehetőségei jók - Kevés a környezetszennyező üzemi létesítmény - A közterületek jó átszellőzősűek, az ipari üzemek szélirány szempontjából általában kedvező elhelyezkedésűek	- A szennyvízcsatorna hálózat nincs kiépítve - A csapadékcatorna hálózat nincs kiépítve - A falu belvízrendezési tervvel nem rendelkezik - Az elektromos közművek légvezetékesek - A kommunális hulladéklerakó nem megfelelő, védelem nélküli - A lakóterületek közé ékelődő ipari üzemek potenciális levegőszennyezők - Az átmenőforgalom a lakóterületeken komoly zaj- és levegőszennyező - Nincs szelektív hulladékgyűjtés - A szikkasztott szennyvizek kezelésének hiányosságai - A közlekedési infrastruktúra állapota nem megfelelő (utak, járdák, kerékpárutak)
Lehetőségek	Veszélyek
- A stabil ivóvíz-készletek hosszú távú fejlesztéseket tesznek lehetővé - Regionális hulladéklerakó lehetőséget nyújt a jelenlegi lerakó megszüntetésére, rekultiválására, a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére, helyi komposztáló telep létesítésére - Az M44-es út megépülése a települést közvetlen bekapcsolja az országos főút hálózatba, közelebb hozza Kecskemétet és a fővárost - Az országos mellékutak elkerülő szakaszainak megépülése tehermentesíti a falut, elsősorban a központ átmenőforgalmát csökkentti - Az országos kerékpárút-hálózatba bekapcsolódás fellendítheti a kerékpáros turizmust - A Tisza, mint kiránduló vízi út a vízi turizmust fellendítheti	- A Holt-Tisza eliszaposodása - A mezőgazdasági tevékenység (mérgek), tisztátalan szennyvizek az élővizek minőségét veszélyeztetik - A szikkasztott szennyvizek talajvíz- szennyezők - Az országos mellékutak kikerülnek a települést, a befektetői tőke nem jelenik meg, vagy az új utak melletti zöldmezős beruházásokat igényli - Tovább romlik a belső utak állapota, a vonzó falukép kialakítása elmarad

6. Társadalom

6.1 Lakosság

Tiszaalpár település főbb demográfiai adatait az alábbi táblázat szemlélteti. A KSH lakónépességre vonatkozó adatai alapján megállapítható, hogy 1990-től lassú csökkenés volt tapasztalható, majd, 2003 és 2004 között csekély növekedés is megfigyelhető volt. Azóta gyakorlatilag stagnálásról beszélhetünk

Tiszaalpár főbb demográfiai adatai (1990-2007):

	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Lakosságszám	5106	5139	5096	5107	5088	5114	5128	5196	5092
Település	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9113

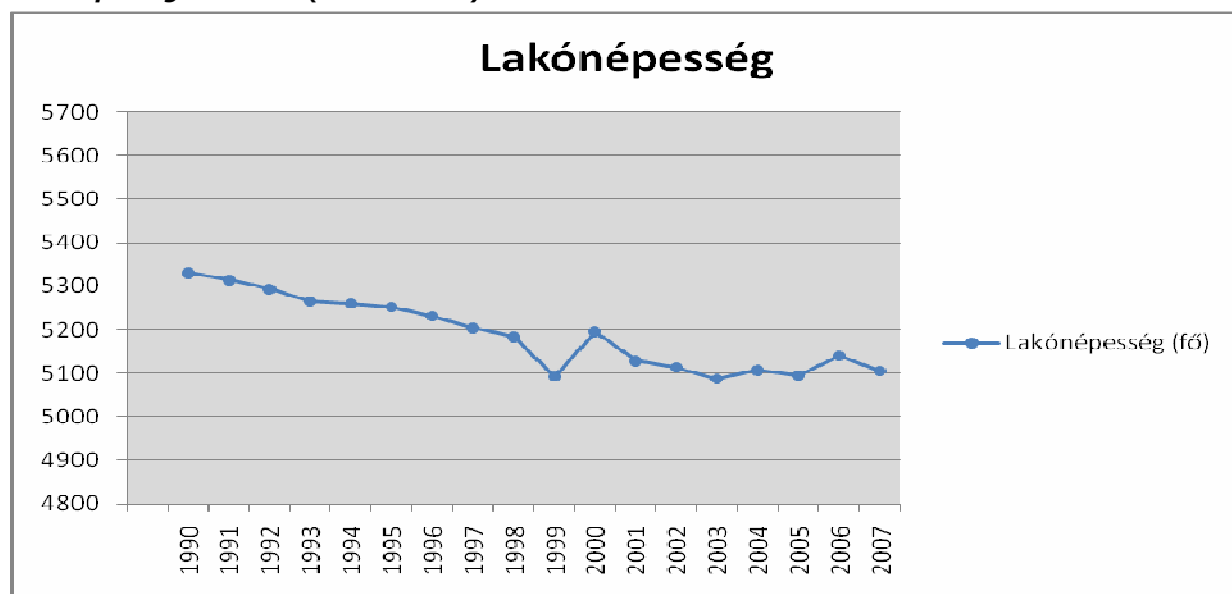
területe (ha)									
Népsűrűség	56,02	56,39	55,92	56,04	55,83	56,11	56,27	57,01	55,87
Lakásállomány	2312	2309	2305	2305	2301	2297	2297	n.a.	2243

	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
Lakosságszám	5183	5204	5231	5253	5261	5266	5293	5314	5330
Település területe	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9113	9114
Népsűrűség	56,87	57,10	57,04	57,64	57,73	57,78	58,08	58,31	58,48
Lakásállomány	2238	2233	2235	2231	2233	2226	2202	2190	2178

Forrás: KSH

A demográfiai helyzet alakulását a következő grafion szemlélteti:

Lakónépesség alakulása (1980 – 2007)

A lakosságszám alakulásának okait az alábbi táblázat mutatja be, amely tartalmazza a halálozások és születések, illetve az oda-és elvándorlás adatait. Látható, hogy a halálozások száma rendszeresen és jelentősen meghaladja az élveszületések számát. A lakosságszám egyenlegének kismértékű csökkenését, illetve az elmúlt néhány évben megfigyelhető stagnálását a vándorlási egyenleg magyarázza. Az odavándorlás mértéke stabilan meghaladja az elvándorlás mértékét.

A lakónépesség változása, népmozgalom

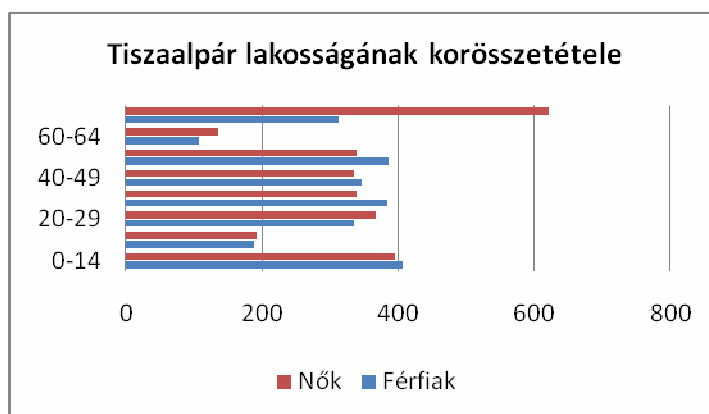
	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Lakosságszám	5106	5139	5096	5107	5088	5114	5128	5196	5092
Halálozások	82	92	98	97	106	86	86	91	101
Élveszületések	48	45	49	52	53	56	40	45	48
Állandó odavándorlás	151	177	171	123	163	144	n.a.	n.a.	211
Állandó elvándorlás	135	103	139	95	124	100	n.a.	n.a.	159

	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
Lakosságszám	5183	5204	5231	5253	5261	5266	5293	5314	5330
Halálozások	112	105	94	117	94	97	113	101	110
Élveszületések	41	30	52	55	71	64	730	64	62
Állandó	256	221	228	263	170	200	237	202	220

odavándorlás									
Állandó elvándorlás	194	178	199	210	163	226	201	176	221

Az alábbi ábrán látható, hogy kormegoszlás tekintetében, hogy Tiszaalpár lakosságának jelentős része középkorú, illetve 65 évnél idősebb. A 0-19 éves korosztály összlétszáma elmarad akár a 20-39, akár a 30-49, akár a 40-59 éves korosztályokétól, ha 20 éves időtartamot vizsgálunk. Ez alapján megállapítható, hogy Tiszaalpárra ugyanúgy jellemző a lakosság előregedése, mint az egész kistérségre, illetve régióra. 30 éves időszakot tekintve, a lakosság számának jelentős csökkenése mégsem várható, tekintve, hogy jelentős a 20-49 éves népesség aránya, és emellett a várható élettartam további növekedésére lehet számítani. Emellett számítani lehet arra, hogy a vándorlási egyenleg a továbbiakban is korrigálja a halálozások és születések különbségéből adódó lakosságcsökkenést.

Korösszetétel:

A település jellemző korösszetétele (Forrás:
http://www.terport.hu/rqdist/main?rq_app=meta&rq_proc=meta,
Területi Statisztikai Adatok Rendszere, 2007)

6.2 Lakásellátottság

A lakások építési év szerinti megoszlása 2001-ben:

1919 előtt épült	597 db	25,9 %
1920- 44 között épült	538 db	23,4 %
1945-59 között épült	309 db	13,4 %
1960-69 között épült	167 db	7,3 %
1970-79 között épült	339 db	14,7 %
1980-89 között épült	238 db	10,3 %
1990-2001 között épült	112 db	5 %.

Megállapíthatjuk, hogy a lakások majdnem fele előregedett, a településképet kedvezően meghatározó értékes régi épületek kivételével erkölcsileg elavult. Csak a

lakások mintegy 15%- áról mondható el, hogy korszerű, a többi felújításra, korszerűsítésre szorul.

2001-ben a lakások 16,2 %-a 1 szobás, 42,1 %-a 2 szobás, 30 %-a 3 szobás, 11,7 %-a 4 szobás vagy ennél nagyobb.

A népességi adatokból és a lakásállomány korából az következik, hogy a rendezési terv távlatában új lakásépítési igények az elöregedett lakásállomány leváltása, illetőleg a jelenleg még szülőkkel élő felnőtt korú gyermekek lakásigénye, továbbá a remélt lakosság megfiatalítás, bevándorlás okán jelentkeznek.

Fenti adatokból megállapítható, hogy a település igen alacsony népsűrűségű és alacsony laksűrűségű hatalmas külterülettel, az országos átlagnál alacsonyabb népsűrűségű és laksűrűségű központi belterülettel és ennél is alacsonyabb nép- és laksűrűségű egyéb belterületekkel rendelkezik.

Az utóbbi 10 évben megnőtt a külterületi építési kedv, ami egyrészt a rendszerváltást követő földprivatizációval, a gazdálkodási formák megváltozásával, másrészt az elszegényedéssel magyarázható.

Az önkormányzat feladata ebben a helyzetben az, hogy megfelelő teret adjon a településen belüli kényszerű elvándorlásnak, azaz, hogy kellő számú és minőségű, választékú építési telket biztosítson, vagy legalább megteremtse a magánérés telekalakítások lehetőségét. Ha ez nem történik meg, a tehetősebb lakosság kénytelen oda elvándorolni, ahol jobb feltételekkel teremtheti meg lakhatási, megélhetési lehetőségeit, a külterületen kényszerűen ott maradó (ott lakó, mert kicsiny földterületéből megélni már nem tudó) népesség pedig tovább szegényedik. Megfelelő telekkínálattal, esetleg egyéb támogatással van esély a fiatal népesség helyben megtartására, bevándorló fiatal népesség letelepítésére, ezzel olyan munkaerő-bázis létrehozására, amely tökélet, munkahelyteremtő vállalkozásokat képes idevonzani. Ezáltal csökkenthető, esetleg megállítható a népességfogyás illetve a lakosság elöregedése, munkahelyek keletkeznek, nő a lakosság önellátó képessége, adó-erőképessége, ami az önkormányzatnak további lehetőségeket teremt és egyre növekvő szociális terheit is csökkenti.

A lakóterület biztosításának úgy kell megtörténnie, hogy a nagyobb fő/ lakás mutatószámhoz nagyobb lakásépítési lehetőség társuljon, azaz a lakóterületek fejlesztési területeit a központi belterületen, vagy annak közvetlen közelében illetve az egyéb belterületeken kell biztosítani.

6.3 Egészségügy

Tiszaalpár egészségügyi ellátási rendszere megfelel a település méretéből fakadó követelményeknek. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a településen két felnőtt- és egy gyermek háziorvos, egy fogorvos, valamint védőnői szolgálat működik.

Az I. számú háziorvosi körzetben a rendelési idő heti 20 óra, a körzetet éves átlagban 16 800 páciens keresi fel.

A II. számú háziorvosi körzet látja el a járó beteg ellátást-felnőtt lakosság részére, rendelések, szűrések végzése a további feladatuk. Jelenleg egy orvos és egy ápoló dolgozik a körzetben, amely két háziorvosi rendelővel is rendelkezik. Betegforgalma éves szinten 14 400 fő.

.A gyermekorvosi rendelő jelentős térségi feladatokat is ellát, vonzáskörzetébe tartozik Lakitelek, Tiszaug, de vannak páciensei Pálmonostoráról, sőt, Kecskemétről és Kiskunfélegyházáról is. A doktornő heti 15 óra rendeléssel évente átlagosan 10 ezer beteget lát el.

A településen a fogorvosi tevékenység kezdetei 1962-re nyúlnak vissza, a rendelés Társadalombiztosítás egészségügyi szolgáltatásra szerződött szolgálat formájában működik, egyéni vállalkozási keretek között. Az ellátás keretében heti 30 óra rendelési idővel évente mintegy 3000 beteget szűrnek, vizsgálnak, gyógyítanak.

A védőnői szolgálat alapításának éve 1915, így egyike a település legjelentősebb múlttal rendelkező, folyamatosan működő intézményeinek. Fenntartója Tiszaalpári Polgármesteri Hivatal, a szakmai felügyeletet a regionális ÁNTSZ végzi. Feladataik: óvoda, iskola vonatkozásában egészségügyi védőoltások, szűrővizsgálatok, terhes gondozás, csecsemők és kisgyermekek gondozása, egészségre nevelése, hozzátartozó családokban segítség a betegségek megelőzésében, az egészségesebb élet-mód kialakításában.

A településen az egészségügyi ellátást gyógyszerár egészíti ki, amelynek első elődjét 1892-ben alapították „Órangyal” néven. Mai korszerűen felszerelt utódja a hét öt napján várja a betegeket a Mátyás Király utca 6. szám alatt.

6.4 Szociális ellátás

A Gondozási Központ alapítási éve 1993, eredeti épülete az 1970-es évek végén Öregek Napközi Otthona céljára épült. Az épületre alapozva – az akkori jogszabályoknak megfelelően – az önkormányzat létrehozta az egyesített szociális

intézményt. Az intézmény feladata volt a rászorultak felkutatása és részükre az ellátás megszervezése és biztosítása (szociális étkeztetés, házi gondozás, nappali ellátás).

Az eltelt évek során a harmadik ellátási formára (Idősek Klubja) egyre kevesebb igény jelentkezett. Felmerült elsősorban a lakosság, de a szakemberek részéről is egy olyan igény, hogy a gondoskodás egy másfajta formájára sokkal inkább szükség lenne. A település demográfiai helyzetének alakulása miatt jelentősen megnövekedett azon személyek létszáma, akik folyamatos és állandó felügyeletre, gondoskodásra szorultak.

A megyei intézmények túlzsúfoltsága miatt a rászorulókat nagyon nehezen, több hónapos, gyakran éves (több éves) várakozás után tudták csak elhelyezni. Az akkori képviselő-testület is látta a problémát, így az *Idősek Otthona 1991. szeptember 1-jétől megkezdte működését tíz férőhelyes átmeneti otthonként*. 1993. június 1-jétől ápolást, gondozást nyújtó intézményként 12 férőhellyel működik. Az intézmény 2002. évi bővítésével és felújításával 25 férőhelyessé vált és az idős korhoz méltó életkörülményeket biztosít az ott lakók számára.

A Gondozási Központ vegyes profilú integrált intézmény, amely a település lakosságának szociális szükséglete felmérése alapján a működési területén végzi típusának megfelelően az időskorúak és rászorultak ellátását, illetve személyre szabott gondozást.

6.5 Civil szervezetek

A nagyközség mindennapi életében összesen 15 civil szervezet, vegyesen egyesület és alapítvány, játszik jelentős szerepet, az önkormányzat nyilvántartásai és a napi gyakorlat szerint. Igen figyelemre méltó, hogy az egyesületek összesített taglétszáma mintegy 1000 fő, vagyis a település lakosságának nagyjából 20%-a aktívan vesz részt a helyi civil szféra munkájában. Ez a tevékenység rendkívül sokoldalú: magában foglalja a helyi értékek felmérését, ápolását és megőrzését, a természetvédelmet, a szabadidős tevékenységek széles körét, a települések intézményeinek támogatását, valamint a sporttevékenységek széles spektrumát.

Tiszaalpári Polgárőr Egyesület

A Tiszaalpár Polgárőrség önálló jogi személy, a Bács-Kiskun Megyei Polgárőr Szervezetek Szövetsége társult tagja, önálló ügyintéző és képviseleti szervvel, költségvetéssel és nyilvántartott tagsággal rendelkező, az alkotmányban biztosított egyesülési jog alapján szerveződő, hatósági joggal nem rendelkező, önkéntes társadalmi önvédelmi szervezet. *Megalakulásának időpontja: 1997. A polgárőrség egyike a legaktívabb civil szervezeteknek Tiszaalpáron, hatékonyan egészíti ki a rendőrség körzeti megbízottainak munkáját.*

Az egyesület célja, hogy a nagyközség közigazgatási területén a bűncselekmények számának csökkentése, a közbiztonság javítása érdekében, személy- és vagyonvédelem biztosításához a bűncselekmények megelőzéséhez, valamint a lakosság és a bűn-üldöző szervek együttműködésének erősítésében közreműködjön. Jelenleg 64 fős létszámmal dolgozik céljainak megvalósításán.

Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület

A Tiszaalpár örökségének megőrzését és gyarapítását zászlójára tűző egyesület 1999-ben alakult meg, és 2000 óta közhasznú társaság formájában működik. Folyamatosan változó, jelenleg mintegy 40 fős létszámmal tevékenykedik a falu természeti értékeinek, hagyományainak megőrzése, a környezet- és természetvédelemre való nevelés érdekében. Talán legfontosabb tevékenységük, hogy több kiadványban is megörökítették a település értékeit, nevezetességeit, rövidfilmet készítettek az alpári Holt-Tiszáról is. Legszélesebb körben használt munkájuk az a kirándulás-vezető, amelyet az Árpád-fejedelem tanösvényről készítettek.

Az egyesületen belül 2000 januárjában *Természetbaráti Kör* alakult, amely integrálta az Árpád-fejedelem Általános Iskola hasonló profilú szakkörének tanulóit is. Együttműködési szerződést kötöttek a Kiskunsági Nemzeti Parkkal, amelynek értelmében megfigyelő, tájékoztató feladatokat látnak el, riasztják a park munkatársait, amennyiben súlyos rendellenességet tapasztalnak, valamint karbantartják a tanösvény létesítményeit, összegyűjtik a szemetet, irtják az invazív, tájidegen növényfajokat a park területén. Rendszeresen szerveznek terepgyakorlatokat az Árpád-fejedelem tanösvényen, hogy minél többen megismerjék Tiszaalpár egyedi értékeit. Csatlakoztak a WWF – Világ Természetvédelmi Alap meghirdette akcióihoz, és jelentős részt vállaltak a település ökoturizmusának

fejlesztésében is. Összességében az egyesület munkáját a nagyközség és környezetének rendezett képe dicséri leginkább.

A Teleház Civil Információs Pont

A Teleház Civil Információs Pont egy 2002-ben létrehozott nonprofit szervezet, amelynek elsődleges célja a helyi civil szféra többi szerveződésének támogatása. Legfontosabb tevékenységeik közé tartozik a *pályázatfigyelés, illetve a pályázati támogatás, a nonprofit kezdeményezések segítése*. Rendszeresen ők készítik el a rendezvényekre szóló meghívók nyomtatott és elektronikus, vagyis interneten megjelenő formáját is.

A számítógépes kapacitás jobb kihasználtsága érdekében rendszeresen szerveznek számítógépes tanfolyamokat, és mindenfajta digitális szolgáltatással támogatják a civil szervezetek munkáját. A helyi lakosság részére minimális térítési díj ellenében lehetőséget biztosítanak számítógép, internet használtára, nyomtatásra, fénymásolásra, faxolásra. Az információs pont az Árpád művelődési Házban működik.

Tiszaalpári Lovas Sport Egyesület

Tiszaalpár egyik legújabb szervezete 2008. december 4-én alakult. Az alakuló ülésen 25 helyi polgár vett részt, valamennyien elkötelezettek a lovak és a lovassportok iránt. Az egyesület a versenysport, a szabadidősport és a tehetséggondozás, utánpótlás-nevelés helyi bázisává kíván válni, első-sorban a fogathajtás, de más lovas sportok tekintetében is. Tagjai megkísérlik feléleszteni a régi lovas hagyományokat, népszerűsítve minden korosztályban a lovak és a lovas kultúra szeretetét.

A Bársony Mihály Népdalkör

A nagyközség egyik legjelentősebb, a települési imázs, az arculat formálásban is szerepet vállaló civil közössége a népdalkör, amely Horti Sándor vezetésével 1999-óta működik, felnőtt népdalkörből és népi zenekarból áll. Szervezetileg nem önállóak, a művelődési ház keretein belül működnek. Taglétszámuk – évről évre változóan – mintegy 30 fő. Műsoraik sokszínűségét, igényességét számos községi rendezvényen, ünnepségen megcsodálhatták a hallgatók. Fellépéseik: Gondozói

központ –Farsang, IX. Pomázi Országos Tekerőlantos Találkozó, Homokmégyi Napok Szentesi Tekerős Tábor, Aracsi Pusztatemplom, Lakiteleki „Ó-bor Nap”, VI. Vass Lajos Népzenei Találkozó, Kodály Zoltán Népzenei Találkozón Gátéron, Tiszaalpári Napok, Bársony Mihály Tekerőlantos Találkozó, Október 23-i ünnepség, Idősek Karácsonya, Kulturális Évadzáró.

6.6 Oktatás

Napközi Otthonos Óvoda

A község területén az óvodai nevelés 1939 óta működik. A mai József Attila utcai óvoda épülete 1936-ban épült, egy ideig iskolaként, majd klubkönyv-tárként működött, 1978-tól lett óvoda, és azóta folyamatosan így üzemel két csoportszobával, öltözővel, mosdóval, kiszolgáló helyiséggel, amely ideális hely 50 gyermek számára. Udvara tágas, árnyas és napos részekkel is rendelkezik, így bőséges lehetőséget ad a gyermekek számára a mozgásra és levegőzésre.

A Munkácsy utcai óvoda épülete a XIX–XX. század fordulóján épült, eredetileg családi ház-nak. Ez az épület tulajdonképpen a bölcsődének adott helyet 1990-ig, majd ennek megszűnése után vált óvodává, ahol azóta két csoportban 45 gyermek részesül óvodai nevelésben. A termék, és a kiszolgáló helyiségek nem mindenben felelnek meg az óvodai építési követelményeknek, ám udvara tágas, füves, különleges adottsága a fedett terasz.

Napjainkban a Napközi Otthonos Óvoda szervezeti egysége három épületben működik, a gyermekek nevelését nyolc csoportban 15 óvodapedagógus látja el, a szakos ellátottság 100%-os. Az óvoda fenntartója: Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete.

Árpád Fejedelem Általános Iskola és Könyvtár

1931-ben alapították a Szent Imre Római Katolikus Népiskolát, amely az 1948-as államosítástól 1973-ig Központi Általános Iskola néven működött. 1973-ban közigazgatásilag egyesült Tiszaújfalu és Alpár Tiszaalpár néven, ezért az összes iskolai intézmény a Tiszaalpári Általános Iskolák Igazgatóságához került. Megkezdődött a körzetesítés, így megszűnt a Dózsa-iskola, a Borsihalmi és

Árpádtelepi iskola, tovább működött viszont a Központi (ma Árpád Fejedelem) Általános Iskola, a Belterületi (ma tiszaujfalui) Általános Iskola és a Vasútmenti Általános Iskola. A demográfiai hullám ekkor érte el csúcsát, a tanulók száma egyre nőtt, így 1984-1987 között szükségessé vált a bővítés. Ekkor újítták fel az iskola régi épületét, megtörtént külső és belső renoválás, és sor került egy új, nyolc tantermes szárny építésére is. 1987-ben egy 576 m² alapterületű tornacsarnokkal, valamint napközis szárnnyal is bővült az intézmény.

1991-ben a községi könyvtár is – iskolai könyvtári feladatkörrel kibővülve – az iskola szervezeti egységévé vált.

1996. január 13-án, fennállásának 65. évfordulóján a központi iskola az Árpád Fejedelem nevet vette fel. 2002-ben megszűnt a Vasútmenti Általános Iskola, majd 2007-ben a Tiszaújfalui Általános Iskola is befejezte működését.

2007. szeptember 1-jétől az intézmény az Árpád Fejedelem Általános Iskola és Könyvtár nevet viseli.

Az iskola önálló jogi személy és önállóan gazdálkodó intézmény, vezetője az igazgató, akit az önkormányzat képviselő-testülete nevez ki. Az intézmény látja el a részben önállóan működő Napközi Otthonos Óvoda gazdálkodással összefüggő feladatait is.

További alaptevékenységek:

- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt
- sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt (enyhe értelmi fogyatékos; megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra vissza- és vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességgel küzdő tanulók)
- integrációs felkészítés a szociális hátrányokból és fejlettségből eredő hátrányok ellensúlyozására.

Az intézmény épületállománya igen változatos, alsó tagozaton osztálytermekben, 5. évfolyamtól szaktantermi rendszerben folyik az oktatás. *Elsősorban szülői támogatásból az elmúlt öt évben hat szak-tanterem, valamint a fejlesztőszoba bútorzatát újították fel.* Az iskolában folyó oktató-nevelő munkához a tárgyi feltételek (fénymásoló, írásvetítők, audio-video eszközök, sporteszközök, számítógéppark) biztosítottak. A pedagógusok órai felkészülését, tanügyi feladataik elvégzését a tanári szobában három multimédiás számítógép, valamint Internet-elérés szolgálja.

A tanulók rendelkezésére áll egy megfelelő felszereltségű és állományú kettős funkciójú (iskolai és közművelődési) könyvtár, amely könyv- és könyvtárhasználati ismereteken túl lehetőséget nyújt az önálló ismeretszerzésre és az igényes szórakozásra is. Ebben a tanévben is teljes kihasználás mellett működött a három internet-kapcsolattal rendelkező multimédiás számítógép. A könyvtári számítógép-használat lehetőségével elsősorban azok a tanulóink élnek, akiknek otthon nincs erre lehetőségük. A könyvtár alapszolgáltatásai: kölcsönzés, helyben-használat, zenehallgatási, tv- és videó-nézési lehetőség, könyvtári órák tartása, versenyek, kiállítások, rendezvények szervezése, adatszolgáltatás, tájékoztatás. A könyvtári munkát és adminisztrációt további egy számítógép, nyomtató és fénymásoló is segíti.

Az esélyegyenlőség érvényesülésének biztosítása érdekében Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzata elkészítette a települési közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervet. A Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervet Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete 2009. január 29-én megvitatta, elfogadta és vállalta, hogy a dokumentumban foglalt fejlesztéseket ütemezetten végrehajtja. Az intézkedések többek között az adatszolgáltatás, nyilvántartások javítására, oktatásszervezésre, humán erőforrás feltételek javítására, a gyermekek óvodai/iskolai sikerességének előmozdítására, a feltételek javítására, módszertani eljárások bevezetésére, integrációs programok kiterjesztésére irányulnak.

Az iskolában évek óta környezettudatos szemléletre nevelik a tanulókat. A természetbarát arculat kialakítását segíti a Természetbarát Kör, a nyári hagyományos Értékkörző tábor és a tanulók civil kezdeményezéseként alakult Önkéntes Kör. *Az iskola ebben az évben elnyerte a megtisztelő „Ökoiskola” címet,* amelynek viselésére 2011-ig jogosult.

6.7 A nagyközség kulturális élete

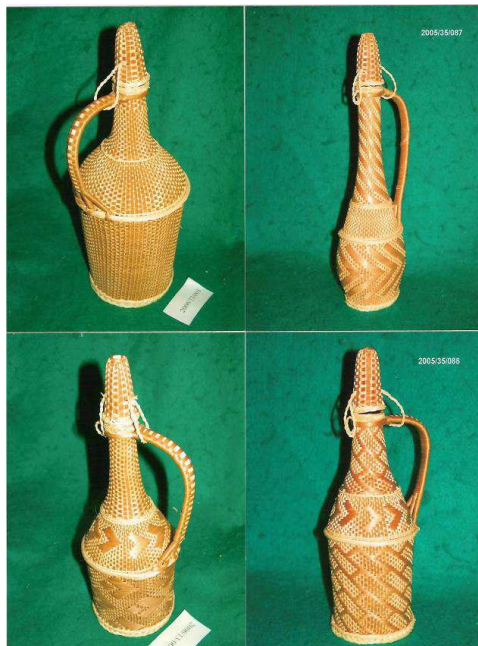
Tiszaalpár község templomdombjáról szép kilátás nyílik az Alpári-rétre, amely Anonymus szerint a honfoglalás döntő csatájának színhelye lehetett. Ennek az eseménynek állít emléket a Templomdombon emelkedő, Árpád vezért ábrázoló szobor. A Templomdomb szomszédságában található *Árpád-kori falurekonstrukció* a környékbeli ásatások során előkerült kora középkori magyar faluképet jeleníti meg.

A falu Tájházában a „Honfoglalástól napjainkig” helytörténeti gyűjtemény környék múltját és természeti értékeit mutatja be. Kosár és vesszőtermékek gyűjtemény, Kopjás Mihály emlékszoba található Tiszaalpáron.

Tiszaalpár népi örökségének egyedi kincse: a kosárfonás

Tiszaparti, sőt tiszai település révén *Alpáron feltehetően már az ősidők óta fontak fűzfavesszőből készített eszközöket*: alapanyag volt bőven, a cél pedig elsősorban tapogatók, rácsák és más halászeszközök elkészítése volt, hiszen a halászat a település mindennapjainak fontos része volt. *A kosárfonás annyira beívódott a helyi hagyományok közé, hogy a néprajzi kutatások, visszaemlékezések szerint gyakorlatilag mindenki foglalatoskodott vele valamilyen szinten.* Törvényszerű módon ennek a mesterségnek is megszülettek a maga mesterei, és az alpári fonottáru országSZerte ismertté vált.

A szocialista gazdasági rendszer kifejlődésével a kosárfonás és -értékesítés szövetkezeti formában folytatódott. Alpáron 1950-ben hívták életre a kosárfonásra szakosodott Alpári Háziipari Szövetkezetet Muzslai József elnökletével, amelynek induláskor 148 tagja volt. Egy év múlva az akkor még különálló Tiszújfalun is szövetkezetbe tömörültek a kosárkötők, elnökük Győri István lett. 1957-ben szintén Alpáron alakult meg a Vegyesipari Vállalat kosárfonó üzeme, amelynek irányítói Kovács Pál és Szegő György voltak. Központja kezdetben Kiskunfélegyházán volt, majd átkerült a Kecskeméti Szolgáltató Vállalathoz. Létszáma 14 fővel indult, amely fokozatosan 70-80 főre emelkedett.

Vallás

Tiszaalpáron a római katolikus egyház számít a legfontosabb felekezetnek, nem csak a hívek számát, ha-nem a közösség szervezettségét, aktivitását tekintve is. Rajtuk kívül még a reformátusoknak van templomuk és számottevő közösségük a nagyközségben.

A tiszaalpári plébániák a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye Félegyházi esperesi kerületéhez tartoznak. A Tiszaalpári I. plébánia temploma a Jótanács Anyja tiszteletére szentelt, műemlék barokk templom. Anyakönyveit 1740-től vezetik, a házasságokat 1743-tól tartják nyilván. A templom búcsúja május első vasárnapján van. A rendszeresen vallásukat gyakorló hívek száma a plébánia adatai szerint 2892 fő. A plébánián jelenleg Kéri Vencel atya szolgál, aki ellátja a Tiszaalpár II. (Tiszaújfalu) plébániát is.

Ez utóbbi temploma a Szent István Király tiszteletére szentelt újfalui neoromán stílusú épület, amely megépülte után sokáig Alpár filiájaként működött. 1950 óta önálló, azóta vezetik itt is az anyakönyveket. A plébániához tartozó hívek száma 1445.

Tiszaalpár jelentős egyházi központja továbbá a *Szent Benedek Leányai Társaság Zárdája*, a hozzá tartozó Jézus Szíve Zárdatemplommal és a Pax Szeretetotthonnal.

A Filiae Sancti Benedicti-t Berecz Erzsébet, Skolasztika nővér alapította 1927-ben. Alapításkor a Váci Egyházmegyéhez tartozó egyházmegyei jogú rendként indult, a szétszórátás ideje után, 1993-ban vált a Pannonhalmi Bencés Kongregáció női perjelségévé. A magyar alapítású rend csak Magyarországon működik, legfőbb hivatása a szociális-karitatív, lelkipásztori kisegítő tevékenység.

1950-ben már 48 nővér működött kilenc házban, a Váci Egyházmegye területén. Feladatuk elsősorban a tanyavilág pasztorálása volt. Tanítottak iskolákban, működtek óvodákban, hitoktatást végeztek nemcsak gyermekeknek, hanem felnőtteknek is. Leány- és legényegyesületeket vezettek, pap nélküli helyeken igeliturgiát és különböző ájtatosságokat tartottak. A szocializmus évei alatt működésük ellehetetlenült, majd 1990-ben indult újra Pannonhalmán, 1992-től pedig az alapítás helyén, Tiszaújfalun (most Tiszaalpár) működik újra. Külföldi bencések segítségével új kolostor épült a település határában. Az anyaházon kívül Pannonhalmán és Cegléden dolgoznak nővérek az alapítás szellemében.

A nagyközség rendezvényei, ünnepei

Tiszaalpárnak – ősi település lévén – bőven van honnan merítenie, amikor hagyományokról, közösen átélt ünnepekről és rendszeresen megismételt szokásokról van szó. *A rendezvények legfontosabb szervezői az intézmények, mindenek előtt az Árpád Művelődési Ház, valamint a közösségi ház, továbbá az általános iskola, illetve a helyi civil szervezetek és az egyházak.* Mindezen szervezetek munkájának eredményeképpen évről évre tartalmas, a helyi lakosság közösségé válását, valamint a település ismertségét, az idegenforgalom élénkítését egyaránt szolgáló rendezvények sora jön létre a nagyközségben.

Tiszaalpári Tavaszköszöntő

Minden évben május elsejéhez kötődő rendezvény, főként gyermekprogramokkal. Állandó eleme a gyermek és ifjúsági tánctalálkozó, valamint színjátészó-találkozó. 2008-ban a rendezvény kétnapos volt, programjai között például természetfotó-kiállítás, gyermekrajz-pályázat, természetismereti játszóház, élő múzeum szerepelt. A rendezvények lebonyolítója a Művelődési Ház volt, a programok szakmai támogatója pedig a Kiskunsági Nemzeti Park

Gyermek és Ifjúsági tánctalálkozó

A Tavaszköszöntőhöz kapcsolt rendezvény helyszíne a templomdomb, ahol a vendéglátókon kívül kiskunfélegyházi, lakiteleki és tiszakécskei csoportok mutatták be tudásukat népi és modern táncokból.

Tiszaalpári Sakkmajális

A nagyközségben jelentős hagyományai vannak a sakksportnak, amely széles tömegbázissal rendelkező, kedvteléstől a versenyszintig sokak által űzött tevékenység. Évente általában több sakk-versenyt is rendeznek, a legismertebb ezek közül a sakkmajális, amelyre általában az egész megyéből érkeznek lelkes versenyzők.

Tiszaalpári Alkotótábor

Több mint húsz képzőművész részvételével kerül minden nyáron megrendezésre a tíznapos alkotótábor. A jövő évben már a 16. alkalommal, ami jól jelzi a sorozat sikerét. A június végén kezdődő és július elejéig tartó tábornak évről évre egyre több külföldi résztvevője van.

Tiszaalpári Napok

A nagyközség legfontosabb rendezvénye a Tiszaalpári Napok, amelyek augusztus 20-ához kötődnek. A programok sokszínűek, és céljuk, hogy önfeledt kikapcsolódást kínáljanak a helyi lakosság legkülönbözőbb csoportjainak.

Nyolcadik alkalommal került megrendezésre (2008. szeptember végén) a település múltba veszett hagyományainak felélesztésére hivatott rendezvény. A célja, hogy a különböző programokon keresztül bemutassa – nem csak a szűkebb közösség – számára Tiszaalpár két legjelentősebb népművészeti örökségét, a tekerőlant és a kosárfonás hagyományait. A régi értékek megőrzése, bemutatása, a népi szokások megtartása a hagyomány szerinti sorrendben: munka (kukoricafosztás), szórakozás (fosztóbál tekerőmuzsikával), ünnep (tekerős mise) kiemelt jelentőséggel bír.

Kulturális Évadzáró

Minden év december közepén kerül megrendezésre. Ezen a rendezvényen fellépnek mindazon személyek, szervezetek, akik részt vesznek Tiszaalpár kulturális életében. A rendezvényen adnak számot a tanultakról a Jövőnkért Alapfokú Művészeti Iskola növendékei is.

Jelentős egyházi rendezvények:

Jótanács Anyja plébániatemplom Nagybúcsúja – május első vasárnapja

Szent István templom búcsúja – augusztus 20-ai hét vasárnapja

6.8 A nagyközség sportélete

A nagyközség sportélete nagyjából megfelel annak, amelyet a hasonló nagyságrendű magyar vidéki településektől elvárhatunk. Talán csak a lakossági részvétel magas aránya, a tömegsport jelentősége az, ami kiemeli Tiszaalpárt a környező települések mezőnyéből.

A sportélet legfontosabb szervezete és koordinálója a Tiszaalpár Sport Egyesület, amely jelenleg lovas, labdarugó és sakk-szakosztályokkal működik.

A labdarúgás itt is, továbbra is a legnépszerűbb sport. Mintegy 80 éve alakult meg az első csapat, és azóta képviselik a település színeit. Jelenleg a felnőtt férfi csapat a megyei bajnokságban vívőzik. Kiemelt hangsúlyt fektetnek az utánpótlás nevelésre: az ifi és felnőtt csapatokban sok fiatal ismerkedik a sport szépségeivel. Van női csapat is, ők is a megyei bajnokságban játszanak.

A sakk-szakosztálynak jelenleg 20 tagja van, akik hétről hétre a megyei bajnokság első osztályában ülnek az asztalok mellé. A szakosztály rendszeresen szervez versenyeket helyben is, a sakkmajális például már jelentős hírnévre tett szert a megye sakkedvelő közönségének körében.

Az egyesület eltökélt tevékenységeinek bővítéséért. Híven a település lovashagyományaihoz, a közelmúltban megalakult a Fogathajtó és Lovassport Szakosztály, amely önálló egyesületként működik (Lovas Sport Egyesület).

Szervezés alatt áll az asztalitenisz szakosztály, amely a hobbiszerűen Tiszaalpáron is sokak által űzött sport műveléséhez kíván szervezett kereteket biztosítani.

Az egyesületen kívül, de több tucatnyi ember bevonásával működnek a független quadosok, van karate és aerobik csoport, és nagyon népszerű, a település természeti környezetének megóvásában is részt vállaló sporthorgász egyesület.

Tiszaalpár két sportpályával rendelkezik: az alpári pálya mellett található az egyesület helyiségei is, a székház és az öltözők. A tisaújfalui sportpálya alapvetően a tömegsportot és az utánpótlás-nevelést szolgálja. A településen az általános iskola sportcsarnoka biztosít edzési és tömegsport lehetőséget a fedett pályához kötött sportoknak, illetve a téli időszakban sokszor a labdarúgóknak is. A művelődési ház a sakkszakosztály mérkőzéseinek és edzéseinek a helyszíne.

6.9. SWOT elemzés

Demográfia, lakás ellátottság, egészségügy, szociális ellátás, civil szervezetek, oktatás, kulturális élet, sport	
Erősségek	Gyengeségek
- Pozitív vándorlási egyenleg - 20-49 aránya a népességből jelentős - Alacsony laksűrűség a frekvenciált helyeken - Egészségügyi alapellátás szakemberekkel biztosított - Magas színvonalú oktatási intézmények jelenléte - Pezsgő kulturális élet - Civil szervezetek az élet minden területén jelen vannak	- Kedvezőtlen demográfiai folyamatok (népesség fogyás, elöregedés) - Leromlott, elavult lakásállomány - Fiatalok munka hiányában elvándorolnak - Felsőfokú végzettségűek alacsony aránya - Humán erőforrás hiánya a szükséges fejlesztésekhez
Lehetőségek	Veszélyek
- Olcsó ingatlanárak, gazdag telekkínálat - Kulturális, sport események szervezése kistérségi, megyei esetlegesen országos szinten - Oktatási intézményekben fokozottan figyelni az esélyegyenlőség biztosítására - További források biztosítása a civil szervezeteknek - Felújított egészségügyi, oktatási, szociális intézmények	- Lakásállomány képtelen megújulni saját tőkéből - Külterületi lakónépesség szegregálódása fokozódik - Szociális ellátórendszer túlterhelté válik, szociális ellátásokat igénybe vevők köre bővül - Népességfogyást nem sikerül megállítani, lakosság elöregedése folytatódik

7. A település fejlődési útja

7.1 Jövőkép

Tiszaalpár Nagyközség bevezetőben jelzett fejlesztési dokumentumait és a KEOP pályázat megvalósítása keretében lefolytatott lakossági kérdőívezést alapul véve az alábbi jövőkép fogalmazható meg.

Tiszaalpár Nagyközség a jövőben olyan városi rangú, elismert és kedvelt településsé kíván válni, amely egyedülálló természeti, kulturális örökségére alapozva fenntarthatóan fejlődő, mezőgazdaságra és turizmusra építő, élhető, biztonságos környezetet biztosít az itt élő növekvő létszámú közösség számára.

Tiszaalpár 2004. évi településfejlesztési koncepciója konkrét jövőképet nem határoz meg, csak az alábbi fő célt és prioritásokat.

Cél: Tiszaalpár nemzetközi jelentőségű idegenforgalmi üdülőhellyé fejlesztése, mely cél érdekében az alábbi szempontok a felsorolás sorrendjében prioritást élveznek:

- A) A szelíd (természetjáró, tanyasi, lovas, vízi, kerékpáros stb.) turizmus helyi feltételeinek megteremtése
- B) Az agrárium fejlesztése a biogazdálkodás és extenzív állattenyésztés irányában a környezet- és természetvédelem biztosításával,
- C) Infrastruktúra és közműfejlesztés (elsősorban szennyvízelvezetés és elhelyezés)
- D) Közúthálózat fejlesztés
- E) Településkép rehabilitáció.

A fent megfogalmazott jövőkép illeszkedik ugyanakkor a Tiszaalparra is vonatkozó, 2004-ben a Magyar Terület – és Regionális Fejlesztési Hivatal és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium szakmai irányításával elkészült „A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási koncepciója” – nak alábbi jövőképéhez:

„Jövőkép:

A Tisza-mente legfőbb küldetése, hogy váljon az együttműködés térségévé,

- ahol az árterek rehabilitációjával és a folyó egészséges rendszerműködésének helyreállításával,
- a diverzifikált és magas multiplikációjú vidékgazdaság kialakításával,
- a sajátos agrár, helyi-ipari, idegenforgalmi struktúra megteremtésével,
- a periferikus helyzetből adódó hátrányok leküzdésével,
- a szubszidiaritás elvének kiteljesedésével,
- a környezetbarát fejlesztések ösztönzésével,
- a tartamos vízkészlet-gazdálkodással,
- a tradíciók kiterjesztésével, az identitástudat erősítésével,
- a képzettségi szint növelésével, a foglalkoztatási helyzet javításával,
- valamint a hálózatok fejlesztésével,
- belső és külső együttműködésekkel,

megvalósul a fenntartható terület- és vidékfejlesztés, amely

a természeti örökség megóvását tekinti alapnak,

mert a program középpontjába a táji rendszerek működési törvényeihez és sajátosságaihoz való illeszkedést állítja a természeti erőforrások gondoskodó, takarékos és fenntartható használatára int, a környezetbarát fejlesztéseket ösztönzi;

hagyományokon, identitástudaton, a társadalmi örökség ismeretén alapuló,

mert egyszerre elégíti ki a térség lakosságának hagyományokra épülő életmódbeli, gazdasági és társadalomszervezési értékőrző igényeit, érdekeit, valamint az új iránti innovációs és fejlesztési törekvéseket, illetve épít a már meglevő lokális, Tisza- és Alföld tudatra, és annak kiterjesztésére törekszik;

fokozatosságra int és szerves, lassúbb ütemű fejlődést ígér,

mert nem határozhat meg egyetlen kitörési pontot a Tisza-mentére jellemző kényszerpályákról, hanem termelési lehetőség bővítést és kiegészítő tevékenységeket kínál a piaci lehetőségek jobb kihasználása érdekében, sikeres modellek, példaértékű teljesítmények támogatásával, elterjesztésével;

a periférikus helyzet leküzdését szolgálja,

mert a közlekedési, információs és kommunikációs hálózatok, a szolgáltatások együttes fejlesztésével képes biztosítani, hogy a periférikus térségekben élők is bekapcsolódhassanak a társadalmi és gazdasági folyamatokba;

integrált,

mert ötvözi a terület- és vidékfejlesztés, környezetgazdálkodás (kiemelten a táj- és vízgazdálkodás) elemeit, valamint a különböző területi egységek (régiók, kistérségek, települések) kapcsolatainak fejlesztésére törekszik a feladatok közös, együttműködő és hálózatos megoldására épít, egyúttal támogatja a határok átjárhatóságát a természeti és társadalmi integritás egyidejű fenntartása mellett.”

A megfogalmazott **jövőkép illeszkedik továbbá a turizmusfejlesztési tervhez** is, mely szerint a jövőkép elemei a következők:

- rendezett Tisza-holtág, horgászhelyek, madárlesek, horgászfalu, vízitábor, tanösvény
- holtág partján sétány, padok, pihenők, strand, halászcserda, kerékpárút, lovaglót
- vízi sport, vízi turizmus
- tiszta virágos közparkok, utcák, rendezett falukép, barátságos emberek, ismert szolgáltatások, falu belterületi útjai jó minőségűek
- Kiskunfélegyháza , Csongrád, Szolnok felől közúton biztonságosan megközelíthető

- Falumúzeum: halászladikok, varsák, kosár, szövés, kézműves hagyományok, tekerőlant
- turisztikai szolgáltatások: Várdomb, vártemplom, skanzen és a pincesor keresett turisztikai látványosság, szállás, gasztronómia, vendéglátás.

Tiszaalpár turisztikai fejlesztési tervében szereplő általános cél a lakosság életminőségének javítása, megélhetésének biztosítása, települési infrastruktúra, a turisztikai vonzerő, szolgáltatások fejlesztése, a fogadókészség fokozása, szemléletformálás a lakosság és szolgáltatók között. A célhierarchiában alatta szereplő stratégiai cél pedig Tiszaalpár komplex turisztikai fejlesztésével a település népességmegtartó képességének javítása, munkahelymegtartás és munkahelyteremtés, a lakosság megélhetésének biztosítása, a térségre vonatkozó tájgazdálkodási, környezetvédelmi szempontok érvényesítése, az adottságok hosszú távú megőrzése.

7.2 Célok meghatározása

A célok meghatározásakor figyelembe vette az Önkormányzat a Bevezetőben jelzett lakossági felmérés alábbi eredményeit.

Az interjúalanyok felvetettek több, a kérdőívekben nem szereplő fejlesztési szükségletet, így a belterületi kerékpárutak szükségességét (főként a gyermekek biztonsága miatt). Támogatják a falukép további fejlesztését, távlatos elképzelések mentén. Az idegenforgalmat kiállítóhelyek, skanzen létesítése élénkíthetné. Legtöbben mindemellett úgy látják: a lakosság részéről a legerősebb igény munkahelyteremtő beruházások, fejlesztések iránt lenne.

Az egyik kérdésnél arra kérték a megkérdezetteket, soroljanak fel néhány további fejlesztési igényt a településen, majd tegyék őket – sorszámozással – fontossági sorrendbe. A nyílt kérdésfeltevés a teljesen befolyásolásmentes véleménygyűjtésre adott lehetőséget, másrészt viszont a válaszok jelentős szóródását eredményezte. A 338 említés közül kiemelkedő, 27%-os arányban az útépítés, útjavítás szerepelt, ezt 14%-kal a munkahelyteremtés követte, 10%-ot ért el az óvoda- és

bölcsődefejlesztés, 7%-ot a „földes utak” aszfaltozása. (A fontossági besorolás is nagyjából követte ezt a sorrendet és megoszlást.)

További fejlesztési szükséglet	Említések aránya (%)
Útépítés, javítás ²	27
Munkahelyteremtés	14
Óvoda, bölcsőde megépítése, fejlesztése	10
Földes utcák aszfaltozása, járdaépítés	7
Kerékpáros út (óvodához, Kiskunfélegyházára)	5
Parkosítás, falukép szépítése, játszótér létesítése	5
Rendőrség, közbiztonság fejlesztése	3
Fiatalok szórakozási lehetőségei (strand)	3
Egészségügyi centrum, orvosi ügyelet	3
Idegenforgalom rendkívül erőteljes fejlesztése	3

Táblázat. A legalább 3%-os említésű fejlesztési igények és említési arányuk

A 7.1 részben megfogalmazott települési jövőkép az alábbi, lakossági elképzelésekkel és a településfejlesztési dokumentumokban szereplőkkel összhangban levő célkitűzésekkel érhető el:

Környezeti és infrastrukturális célok:

1. Egyedülálló természeti környezet védelme
 - 1.1 A természetjárás feltételeinek javítása
 - 1.2 A környezetszennyezés csökkentése
 - 1.3 A természeti környezet fenntartható gondozása
 - 1.4 Lakossági környezettudatosság növelése, szemléletmód-váltás elősegítése
2. Épített örökség védelme, településképp javítása
 - 2.1 Biztonságos, élhető, minőségi települési környezet biztosítása az itt élők számára
 - 2.2 Az épített környezet értékeinek megőrzése (pl. földvár), illetve feltárása
 - 2.3 Települési beruházások során környezetbarát megoldások alkalmazása
3. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése, közutak, kerékpárutak kiépítése, minőségük javítása
 - 3.1 Települési infrastruktúra, utcák és járdák felújítása, újak építése

² Kiemelten is említve a Kátai sor.

3.2 A kerékpárutak számának és hosszának növelése, kapcsolódva az aktív turizmus igényeihez

3.3 Külső közlekedési kapcsolatok fejlesztése

4. Infokommunikáció fejlesztése

4.1 Korszerű információs és kommunikációs eszközök beszerzése és rendeltetésszerű használata az önkormányzati intézményekben

4.2 A kiépített szélessávú internetkapcsolat folyamatos modernizációja, racionalizálása

4.3 Önkormányzati tulajdonú intézmények honlapjának fejlesztése, interaktívvá tétele

Gazdasági célok:

1. Gazdaságélénkítés a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése érdekében

1.1 Turizmus fejlesztése

1.1.1 Az egyedülálló természeti környezet megóvása mellett törekvés az értékek körültekintő és óvatos kiaknázására a tanyasi turizmus, ökoturizmus, lovasturizmus, horgászturizmus, kerékpáros turizmus lehetőségeinek kialakításával, fejlesztésével. Turisztikai programcsomag készítése.

1.1.2 A kulturális értékek megőrzése mellett törekvés azok turisztikai célú hasznosítására, turisztikai vonzerők létesítésére

1.1.3 Kulturális és sportrendezvények, közösségi rendezvények szervezése

1.1.4 Vendéglátóhelyek, szálláshelyek fejlesztése

1.1.5 Falumúzeum kialakítása

1.1.6 Turisztikai marketing tevékenység fokozása

1.2 Mezőgazdaság fejlesztése

1.2.1 Olyan tájfenntartó környezetkímélő mezőgazdaság létrehozásának támogatása, mely az idegenforgalom, turisztika fellendülését is segíti (pl. szürkemarha, bivalyartás, haltenyésztés),

1.2.2 Magas hozzáadott értékű mezőgazdasági tevékenységek támogatása (pl. biogazdálkodás)

1.2.3 Helyi termények értékesítését elősegítő marketing tevékenység fokozása

1.2.4. Agrárszakember alkalmazása a falugazdász mellé

1.3 Ipari és szolgáltatási szektor fejlesztése

1.3.1 Környezetet nem szennyező, élőmunka-, és tudásigényes iparágak, szolgáltatási szektor (kézművesség stb.) fejlesztése

1.3.2 Új helyi specifikus termékek kialakítása (mint pl. fűzfa termékek)

1.3.3 Vendéglátó szektor fejlesztése

1.4 A gazdasági szektorok fejlesztésének háttérét biztosító, valamint működését meghatározó helyi szabályozás kialakítása, felülvizsgálata

2. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése

2.1 Hálózatok fejlesztése

2.2. Hagyományalapú innováció fejlesztése

2.3 Hagyományokon és innováción alapuló képzési potenciálok felkutatása, igénybe vétele

3. Vállalkozási kedv élénkítése, tőkevonzó képesség javítása

3.1 Kedvező helyi jogszabályi környezet kialakítása

3.2 Ipari telephelyek kialakítása, fejlesztése

3.3 Befektetők vonzása érdekében marketing tevékenység fokozása

4. Információs szolgáltatás fejlesztése a gazdaság szereplői számára

4.1 Gazdasági szereplők számára is informatív tartalommal bíró honlap kialakítása, folyamatos karbantartása

Társadalmi és szociális célok:

1. A település hagyományaira építve kulturális örökségének megőrzése, identitástudatának, közösségének építése

1.1 Kulturális rendezvények szervezése

1.2 Civil szervezetek tevékenységének ösztönzése

2. A település lakosságmegtartó, illetve növelő képességének javítása, előregedés csökkentése

2.1 A lakosságszám megtartása, növelése, az elveszülések számának növelése, a fiatalok elvándorlásának megelőzése a létbiztonság fokozásával (munkahelyteremtés, bérlakások)

2.2 Helyi fiatalok közösségi, szórakozási lehetőségeinek bővítése a későbbi elvándorlás megelőzése érdekében

2.3 Egészségügyi, szociális és oktatási intézmények működésének biztosítása, fejlesztése

2.4 Lakosság egészségi állapotának megőrzését, javítását szolgáló prevenciós tevékenység

2.4 A kismamák és újszülöttek természetbeni, információs támogatása

2.6 Közbiztonság fokozása

3. Önkormányzati tulajdonú köz- és gazdasági célú intézmények/ingatlanok energiaellátásának korszerűsítése, az intézmények akadálymentesítése

3.1 A közintézmények energia felhasználásának csökkentése, az intézmények akadálymentesítése

4. Térségi és helyi partnerségépítés a település fejlődése érdekében.

Kulturális célok:

1. Tiszaalpár egyedi, települési célja a művészet sokoldalú és folyamatos támogatása úgy, hogy az elért eredmények fenntarthatóak és kultúrát formáló hatásúak legyenek:

1.1 Folyamatos lehetőség biztosítása hagyományőrző kézműves tábor, alkotótábor, művészeti/képzőművészeti tábor szervezésére, az ott elért eredmények bemutatása, publikálása, továbbvitele

1.2 A kultúra szerepének erősítése az oktatásban

1.3 Művészeti kiállítások szervezése

1.4 A természet és a kultúra kapcsolatának erősítése

7.3. Akcióterv

A) Környezeti és infrastrukturális célok

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)	Az intézkedés státusza[1]
1. Egyedülálló természeti környezet védelme	1.1 A természetjárás feltételeinek javítása	Községből kiinduló turistaútvonalak, tanösvények karbantartása, úk tanösvények kijelölése, jól látható kitáblázása	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)	KNP, Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület	folyamatos	A karbantartásra irányulóan megszervezett közösségi munkaprogramok száma (db/év)	1	1	1
						Kitáblázott tanösvények, turistaútvonalak száma	2	2	1
	1.2 A környezetszennyezés csökkentése	A környezetvédelmi határértékek szigorú betartatása helyi lakosság körében	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	ATKÖFE	folyamatos	Figyelmeztetések, bírságok száma (db)	40	10	1
		Hulladéklerakások felszámolása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Intézkedések száma (db/év)	10	5	1

		Települési szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás kiépítése	Polgármester	Települési lakosság, civil csoportok, hatóságok	2014.02.28	Szennyvízcsatorna-hálózatba bekötött ingatlanok száma (db)	1923	1923	3
		TFH elszállítás lakossági feltételeinek biztosítása	Polgármester	Bácsvíz Zrt.	2010.06.30	Megkötött TFH szállítási szerződés (db)	1	1	1
		Környezetvédelmi alap bevételeiből környezetvédelmi feladatok ellátása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület, KNP	folyamatos	Támogatott környezetvédelmi intézkedések száma (db/év)	3	4	1
	1.3 A természeti környezet fenntartható gondozása	KNP-vel együttműködés a KNP Fejlesztési Stratégia megvalósítására vonatkozóan	Polgármester	KNP	folyamatos	KNP-vel közös stratégiai jellegű megállapodások száma (db)	1	1	1
		Holtág és környezetének rendezése, természet közeli tájrészek megőrzése fenntartása és növelése erdősítéssel, gyepesítéssel közmunkaprogram, önkéntes munka segítségével	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Helyi civil szervezetek, KNP	folyamatos	Természeti környezet védelmére szervezett közmunkaprogramok, önkéntes munka programok száma (db/év)	2	2	1
		Az utak mentét, és a tájjellegnek megfelelően a mezsgyéket, vízfolyások partjait és más, domináns térelválasztó elemeket honos fajokkal újra kell fásítani	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Helyi civil szervezetek, KNP	folyamatos	Újonnan kiültetett fák száma (db)	180	200	

		Helyi szabályozási védelem kiterjesztése a táji természeti értékekre	Polgármester (jegyző, környezetvédelmi megbízott)	Helyi civil szervezetek, KNP	folyamatos	Megalkotott helyi jogszabály a témában (db)	1	1	1
1.4 Lakossági környezettudatosság növelése, szemléletmód-váltás elősegítése	Lakossági, iskolai előadások szervezése környezetvédelmi, hulladékgazdálkodási stb.témakörben	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület Tiszaalpár, intézményvezetők	2010.12.31	Megszervezett előadások száma (db/év)	3	3	1	
	Települési önkéntes szemétgyűjtő, hulladékgyűjtő programok szervezése, együttműködés a helyi civil szervezetekkel	Környezetvédelmi megbízott	Helyi civil szervezetek	2010.12.31	Hulladékgyűjtő programok száma (db/év)	2	2	1	
	Ingyenes környezetvédelmi kiadványok gyűjtése (lehetőség szerint készítése), és közösségi tereken történő kihelyezése	Környezetvédelmi megbízott	Művelődési ház vezető, intézményvezetők	folyamatos	Kihelyezett kiadványtípusok száma (db/év)	2	3	1	
	Környezetvédelmi oldal kijelölése a Hírmondóban	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	-	2010.12.31	Kijelölt környezetvédelmi oldal száma (db)	1	1	1	
	Oktatási, egyéb intézményekben dolgozó szakemberek részvétele környezetvédelmi témájú tájékoztatókon	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők, Öko-iskola oktatói	folyamatos	Környezetvédelmi témájú programokon résztvevő oktatási szakemberek száma (fő/év)	3	3	1	

	Több szemléltető program az oktatási intézményekben (tanár-diák) tanulmányi kirándulások támogatása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	2011-es tanév	Környezetvédelmi témájú programok száma (db /év)	1	2	1
	Településkép javítása kertészeti elemekkel, ezek gondozása, játszóterek kialakítása (pl. közmunka program keretében)	Polgármester (jegyző, környezetvédelmi megbízott)	Civil szervezetek	folyamatos	Ültetett fák száma (db/év)	50	60	1
			Civil szervezetek	folyamatos	Beültetett, gondozott közterületek mérete (m2)	10.000	10.000	1
	Foghíjas, romos épületek, kerítések felmérése, intézkedések megtétele	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Bontott épületek, kerítések száma (db)	10	15	1
	A folyamatosan használaton kívüli, lakott, elhanyagolt, beépítetlen belterületi magán ingatlanok, valamint a lakott, de elhanyagolt ingatlanok rendben tartására, gondozására kötelezettség előírása, betartatása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Felszólítások száma (db /év)	30	15	1

2.2 Az épített környezet értékeinek megőrzése (pl. földvár), feltárása	Az értékek állapotának és a változásoknak nyomon követésére együttműködés kialakítása az örökségvédelemben érdekelt/érintett szervezetekkel	Polgármester/Jegyző	KÖH, civil szervezetek, térségi múzeumok	folyamatos	Dokumentált kapcsolatfelvételek száma (db/év)	1	1	1
	A helyi védelemre méltó épített értékek állapot-felvételének elkészítése, ez alapján a területek kezelési és fenntartási szabályainak kimunkálása	Polgármester/Jegyző	KÖH, civil szervezetek	folyamatos	Helyi védelemre javasolt értékek száma (db)	10	10	1
	Egységes falukép tervezése, útbaigazító, információs táblák kihelyezése	Polgármester/Jegyző	KÖH, civil szervezetek, Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület	folyamatos	Kihelyezett információs táblák száma (db)	4	6	3
	Közcélú anyagbeszerzések során környezetbarát anyagok beszerzése, környezetbarát megoldások alkalmazása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	folyamatos	-	-	-	1
	Települési beszerzések, közbeszerzések során kiválasztási kritériumként környezetbarát anyagok, megoldások használatának előírása.	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	folyamatos	Zöld szempontot tartalmazó ajánlatkérések, közbeszerzések száma (db)	10	15	1

3. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése, közutak, kerékpárutak kiépítése, minőségük javítása	3.1 Települési infrastruktúra, utcák és járdák felújítása, újak építése	Utca és járdák önerőből történő felújítása, építése, illetve pályázatok figyelése (önerő készületben tartása), fejlesztendő utcák prioritási sorrendjének meghatározása	Polgármester /Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Felújított, új építésű utcák és járdák területe (m2)	4000	5000	1
						Megvalósított projektek száma (db/év)	1	1	1
		Lakossági igényfelmérést követően kerékpárút kijelölése az úttesten (ahol lehetséges), lehetőség esetén újak építése (pályázati vagy saját forrásból)	Polgármester	-	2012.12.31	Újonnan kijelölt vagy épített kerékpárutak hossza (m)	1000	2000	1
		A Kecskemét-Csongrád összekötő út mielőbbi megépüléséért lobbizás	Polgármester	KKK	folyamatos	Kiépült összekötő út (db)	1	1	1
		44-es úttal való kapcsolat teljes kiépítése Nyárlőrinc felé, kb. 2,7 km-es útszakasz szilárd burkolatú kialakítása	Polgármester/Jegyző	Nyárlőrinc Önkormányzat	folyamatos	Kiépült út (db)	1	1	1

		Szükségletfelmérést követően szükség esetén a vasútvonal felújításának támogatása	Polgármester/Jegyző	MÁV Zrt.	2012.12.31	Működő vasútvonalok száma (db)	egyeztetni	egyeztetni	1
		Szükséges buszjáratok egyeztetése az üzemeltetővel	Polgármester/Jegyző	Buszjárat üzemeltetők	2012.12.31	A településen áthaladó buszjáratok száma (db)	egyeztetni	egyeztetni	1
		IKT eszközök beszerzése az általános iskolába és egyéb intézményekbe szükség esetén (pályázati forrás segítségével)	Jegyző	Intézményvezetők	2013.01.01	IKT eszközzel ellátott tanteremek száma (db)	1	3	1
		Kedvező díjszabású szélessávú internet szerződés kötése az Önkormányzat által fenntartott intézményekben	Jegyző	Intézményvezetők	2013.12.31	Internet használat díjának csökkentése (%)	10	15	1
		Infokommunikációs akadálymentesítés	Intézményvezetők		2012.12.31	Akadálymentesített vagy létrehozott honlapok száma (db)	2	2	1

B) Gazdasági célok

Fő cél	Alcél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középértéke (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)	Az intézkedés státusza[1]
1. Gazdaságélénkítés a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése érdekében	1.1. Turizmus fejlesztése	1.1.1 Az egyedülálló természeti környezet megóvása mellett törekvés az értékek körütekintő és óvatos kiaknázására a tanyasi turizmus, ökoturizmus, lovasturizmus, horgászturizmus, kerékpáros turizmus lehetőségeinek kialakításával, fejlesztésével. Turisztikai programcsomag készítése.	A meglévő turisztikai településfejlesztési terv felülvizsgálata, hozzá kapcsolódó településmarketing terv készítése	Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza), külső turisztikai szakember	2011.06.30	Elkészült településmarketing terv (db)	1	1	1
			Pályázati források igénybevétele a fenti tanulmány szerint fejlesztendő természeti értékek fejlesztése, turisztikai infrastruktúra kialakítása	Polgármester / Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Megvalósított természeti érték fejlesztési, projektek száma (db)	1	1	1
			Holtág és strand környékének rendezése, turizmusra alkalmassá tétele	Polgármester / Jegyző		folyamatos	Turisztikai infrastruktúrafejlesztési projektek száma (db)	1	1	1
		1.1.2 A kulturális értékek megőrzése mellett törekvés azok turisztikai célú hasznosítására, turisztikai vonzerők létesítésére	A meglévő turisztikai településfejlesztési terv felülvizsgálata, hozzá kapcsolódó településmarketing terv készítése	Jegyző	térségi TOURINFORM irodák, külső turisztikai szakember, KNP	2011.06.30	Elkészült településmarketing terv (db)	1	1	1
			Pályázati források igénybevétele a fenti tanulmány szerint fejlesztendő kulturális értékek fejlesztése	Polgármester / Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Megvalósított kulturális érték fejlesztési projektek száma (db)	1	1	1
		1.1.3 Kulturális és sportrendezvények, közösségi	A már meglévő, évek óta hagyományá	Jegyző, művelődési ház vezető	Helyi civil szervezetek, külső szakértők	folyamatos	Kulturális rendezvények száma (db/év)	6	8	1

		rendezvények szervezése	fejlődő rendezvények színvonalának emelése, méretének növelése, illetve új, széles látogatottságot vonzó rendezvények megszervezése.							
	1.1.4 Vendéglátóhelyek, szálláshelyek fejlesztése		Települési vendéglátóhely, szálláshely fejlesztésének ösztönzése a jelenleg kiépített infrastruktúra bázisán	Polgármester / Jegyző	Szálláshely tulajdonosok	folyamatos	Megvalósult vendéglátóhely, szálláshely fejlesztés (db)	2	4	1
			Turisztikai szükségletfelmérés a szálláshelyekre vonatkozóan	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)	2011.06.30	Elkészült szükségletfelmérés (db)	1	1	1
		1.1.5 Falumúzeum kialakítása	Falumúzeum létrehozása, hagyományos mesterségek bemutatása, helyi termékek értékesítése	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)		Létrehozott falumúzeum (db)	1	1	1
		1.1.6 Turisztikai marketing tevékenység fokozása	Településmarketing és PR terv készítése, arculattervezés	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)		Elkészült településmarketing és PR terv	1	1	1
			A települési és térségi honlapon a turisztikai kínálat részletes feltüntetése	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)	2011.12.31	Kiegészített honlap (db)	1	1	1
			A település turisztikai ajánlófüzetének (bulletin) elkészítése és terjesztése	Jegyző, polgármester	KNP, civil szervezetek, külső szakértő cég	2011.12.31	Elkészített kiadványok száma (db)	1	1	1

	1.2. Mezőgazdaság fejlesztése	1.2.1 Olyan tájékoztató környezetkímélő mezőgazdaság létrehozásának támogatása, mely az idegenforgalom, turisztika fellendülését is segíti (pl. szürkemarha, bivalytartás, haltenyésztés)	Együtműködés a KNP-vel a fejlesztési tervükben szereplő tervezett major kapcsán	Jegyző /Polgármester	KNP	folyamatos	-	-	-	1
		1.2.2 Magas hozzáadott értékű mezőgazdasági tevékenységek támogatása (pl. biogazdálkodás)	Szakmai anyagok készítése, információk gyűjtése, terítése ezen mezőgazdaság témákban pl. falugazdász által, kihelyezett szóróanyagok, hirdetések a településen	Jegyző	Falugazdász	folyamatos	Kihelyezett hirdetmények, szóróanyagok száma (db/év)	5	5	1
		1.2.3 Helyi termények értékesítését elősegítő marketing tevékenység fokozása	A települési honlapon a helyi termények, termékek bemutatása	Jegyző (informatikus)	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2010.12.31	Kialakított honlaprész (db)	1	1	1
			Megjelenés önálló standdal az évente Kecskeméten megrendezett, a települések terményeit/termékeit bemutató kiállításon	Polgármester	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2010.12.31	Résztvétel a bemutató kiállításon (db/év)	1	1	1
			A települést bemutató turisztikai ajánlófüzetnek hangsúlyosan tartalmazni kell a helyi termékek bemutatását	Jegyző /Polgármester	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2011.12.31	Terményeket, termékeket bemutató turisztikai ajánlófüzet (db)	1	1	1

		1.2.4. Agrárszakember alkalmazása a falugazdász mellé	Felkészült agrárszakember önkormányzati foglalkoztatása (a falugazdász terheltségének csökkentése érdekében)	Jegyző / Polgármester	Falugazdász	2013.12.31.	Felvett agrárszakember száma (fő)	1	1	1
	1.3. Ipari és szolgáltatási szektor fejlesztése	1.3.1 Környezetet nem szennyező, élőmunka-, és tudásigényes iparágak, szolgáltatási szektor (kézművesség, idegenforgalom stb.) fejlesztése	Jelenlevő iparágak, szolgáltató, kereskedelmi szektor képviselőivel együttműködés pályázati lehetőségek, közmunka kapcsán, települési honlapon feltüntetése stb.	Jegyző / Polgármester	Helyi vállalkozások	2010.12.31	Egyeztetésbe bevont vállalkozások száma (db)	3	4	1
		1.3.2 Új helyi specifikus termékek kialakítása (pl. fűzfa termékek)	A helyi termékek/termények piaci helyzetének felmérése	Jegyző / Polgármester		2011.12.31	Ezt tartalmazó dokumentum (db)	1	1	1
		1.3.3 Vendéglátó szektor fejlesztése	Lásd 1.1 célnál	Jegyző / Polgármester	Helyi vendéglátóipari vállalkozások	2010.12.31	-	-	-	1
	1.4 A gazdasági szektorok fejlesztésének háttérét biztosító, valamint működését meghatározó helyi szabályozás kialakítása, felülvizsgálata	-	A szektorok fejlesztését irányító, háttérfeltételeket, valamint működési feltételeket meghatározó helyi jogszabályok megalkotása, felülvizsgálata	Jegyző / Polgármester		folyamatos	Létrehozott helyi jogszabályok száma (db)	1	1	1

2. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése	2.1 Hálózatok fejlesztése	-	Mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai, egyéb helyben is működő iparágban, szolgáltató szektorban működő hálózatok felkutatása, hozzájuk csatlakozás	Jegyző /Polgármester		2012.12.31	Hálózatokhoz történő csatlakozások száma (db)	1	2	1
			A hálózatoktól kapott tájékoztató anyagok helyben történő terítése, honlapra helyezése	Jegyző /polgármester		2011.12.31	Kihelyezett tájékoztató anyagok (db)	1	1	1
	2.2 Hagyományalapú innováció fejlesztése	-	A helyi termékek, termelési módok tekintetében új megoldások alkalmazásának elősegítése szakmai anyagok gyűjtésével és terjesztésével	Jegyző	Falugazdász	folyamatos	Előfizetett szakmai folyóiratok, magazinok, kihelyezett hirdetésmények, szóróanyagok száma (db/év)	2	2	1
			Innovációs közvetítő szervezeteknél regisztrálással rendszeres hírlevelek igénylése, ezek honlapon közzététele	Jegyző	MISZ, RIÜ, NKTH	2010.12.31	Honlapon közzétett hírlevél típusok (db)	2	2	1
			Innovációs témájú honlapokról tájékoztatók kihelyezése, terjesztése	Jegyző / Polgármester		2011.12.31	Kihelyezett tájékoztatók száma (db)	1	1	1

	2.3 Hagyományokon és innováción alapuló képzési potenciálok felkutatása, igénybe vétele	-	Egyeztetés, esetleg formalizált szorosabb együttműködés kialakítása az illetékes munkaügyi központtal	Jegyző / Polgármester	Regionális Munkaügyi Központ	2010.12.31	Dokumentált egyeztetések vagy megállapodások száma (db)	1	1	1
			Tanfolyamok, átképzések szervezése, hagyományos mesterségek oktatása a kvalifikált munkaerő biztosítása érdekében	Jegyző /Polgármester	Regionális Munkaügyi Központ	folyamatos	Településen szervezett tanfolyamok száma (db/év)	1	1	1
3. Vállalkozási kedv élénkítése, tökevonzó képesség javítása	3.1 Kedvező helyi jogszabályi környezet kialakítása	-	Vállalkozások számára kedvezmények biztosítása a helybenmaradás, illetve betelepülés érdekében	Jegyző /Polgármester	Más önkormányzatok (tapasztalatcsere)	2011.	Kedvezményeket biztosító jogszabályok száma (db)	2	3	1
	3.2 Ipari telephelyek kialakítása, fejlesztése	-	Iparterület fejlesztése, ehhez pályázati lehetőségek felkutatása	Jegyző /Polgármester		folyamatos	Fejlesztési tevékenységek száma (db)	1	2	1
	3.3 Befektetők vonzása érdekében marketing tevékenység fokozása	-	A környező településeken, a megyei, országos sajtóban figyelemfelkeltő cikk közzététele az ipari területtel kapcsolatban.	Jegyző /Polgármester		2010.12.31	Sajtóban megjelenő cikkek száma (db/év)	1	2	1
			Iparterület adottságairól információk felhelyezése a települési honlapra	Jegyző /Polgármester		2010.12.31	Honlapon levő iparterületi információk száma (db)	1	1	1

4. Információszoigáltatás fejlesztése a gazdaság szereplői számára	4.1 Gazdasági szereplők számára is informatív tartalommal bíró települési honlap kialakítása, folyamatos karbantartása	-	Az önkormányzat jelenleg működő honlapjának frissítése, karbantartása.	Jegyző /Polgármester		folyamatos	Honlapon levő gazdasági információkat tartalmazó lap száma (db)	1	1	1
---	--	---	--	-------------------------	--	------------	---	---	---	---

C) Társadalmi és szociális célok:

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)	Az intézkedés státusza[1]
1. A település hagyományaira építve kulturális örökségének megőrzése, identitástudatának, közösségének építése	1.1 Kulturális rendezvények szervezése	Lásd B) 1.1.3 intézkedés	Művelődési ház vezető	Helyi civil szervezetek, külső szakértők	-	-	-	-	1
	1.2 Civil szervezetek tevékenységének ösztönzése	Költségvetési támogatás juttatása a helyi civil szervezeteknek	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	évente	Támogatásban részesülő helyi civil szervezetek száma (db/év)	15	17	1
		Közösségi munkaprogramok szervezésében együttműködés a civil szervezetekkel	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	folyamatos	Közösen szervezett munkaprogramok száma (db/év)	1	1	1
2. A település lakosságmegetartó, illetve növelő képességének javítása, előregedés csökkentése	2.1 A lakosságszám megtartása, növelése, az élveszülések számának növelése, a fiatalok elvándorlásának megelőzése a létbiztonság fokozásával (munkahelyteremtés, bérlakások)	A TRT-ben megfelelő mennyiségű és eloszlású lakóterület biztosítása	Polgármester / jegyző		2010.12.31	Módosított TRT (db)	1	1	3
		A meglévő lakásállomány karbantartásával, bérlakások kialakítása (pl. közmunkaprogram keretében)	Polgármester / jegyző		folyamatos	Karbantartott bérlakások száma (db)	15	10	1
		Illetékes munkaügyi központtal való együttműködés munkahelyteremtés elősegítése érdekében - Lásd B) 2.3 célt	Polgármester	Regionális Munkaügyi Központ	-	-	-	-	1
		Munkaprogramok szervezése	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	folyamatos	Munkaprogramban foglalkoztatottak száma (fő)	18	18	1
		Helyi szociális támogatási rendszer felülvizsgálata	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek, intézményvezetők	folyamatos	Felülvizsgált szociális támogatási	1	1	1

					rendszer (db)			
2.2. Helyi fiatalok közösségi, szórakozási lehetőségeinek bővítése a későbbi elvándorlás megelőzése érdekében	Ifjúsági tájékoztató előadások szervezése (egészségügyi, foglalkoztatási, egyéb fiatalságot érdeklő témában)	Művelődési ház vezető	Meghívott előadók	folyamatos	Megszervezett ifjúsági tájékoztatók száma (db/év)	2	2	1
	Sportesemények, kulturális, egyéb szórakoztató események szervezése	Művelődési ház vezető, intézményvezetők, civil szervezetek vezetői		folyamatos	Megszervezett sport, kulturális, egyéb rendezvények száma (db/év)	10	10	3
	Eszközök beszerzése a klubélet erősítése érdekében	Művelődési ház vezető		2010.12.30	Beszerzett eszköztípusok száma (db/év)	2	2	1
	Ifjúsági civil szervezetek létrehozása- lásd 1. 2 cél intézkedését	Polgármester / jegyző	Ifjúsági civil szervezetek	évente	Helyi ifjúsági civil szervezetek száma (db)	1	1	1
	Közösségi élet helyszíneinek (pl. művelődési ház, könyvtár, stb.) felújítása	Polgármester / jegyző	Civil szervezetek	2011.12.31	Felújított épületek száma (db)	1	1	1
2.3 Egészségügyi, szociális és oktatási intézmények működésének biztosítása, fejlesztése	Finanszírozási források rendelkezésre állásának biztosítása, pályázati forráslehetőségek felkutatása	Pénzügyi és gazdasági bizottság / Polgármester	Külső tanácsadó cég	folyamatos	Eü., szoc. és oktatásfejlesztési projektek száma (db)	2	2	1
	Közüktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervben foglaltak megvalósítása	Polgármester / jegyző	Oktatási intézmények vezetői	folyamatos	Intézkedési tervben szereplő, megvalósított intézkedések száma (db)	16	18	3
	Lehetőség szerint a fejlesztési igények megoldását célzó közmunkaprogramok, önkéntes munkaprogramok szervezése	Polgármester / jegyző	-	folyamatos	Eü., szoc. és oktatási helyzetet javító munkaprogramok száma (db/év)	1	1	1
2.4 Lakosság egészségi állapotának	Települési egészségmegőrzési tájékoztató előadások rendezése	Jegyző	helyi eü. szakembererk, regionális ÁNTSZ	folyamatos	Előadások száma (db/év)	1	1	1

	megőrzését, javítását szolgáló prevenciók tevékenység	Egészségi állapotot megőrző, javító szóróanyagok felkutatása, gyűjtése, terjesztése	Védőnő	ÁNTSZ	folyamatos	Terjesztett szóróanyagok száma (db/év)	2	2	1
		Egészségi állapotot megőrző, javító cikkek megjelentetése a települési újságban	Jegyző	ÁNTSZ	folyamatos	A témában megjelent cikkek száma (db/év)	4	4	1
		Prevenációs tevékenységet - akár önkéntes alapon is - végző személyek, civil szervezetek felkutatása helyi és országos szinten	Polgármester	ÁNTSZ, környező kórházak, helyi eü., szoc. szakemberek	folyamatos	Településen aktív prevenciók tevékenységet végzők száma (fő/év)	1	2	1
		Országos, területi, helyi szűrőprogramokhoz csatlakozás, települési lakosok számára megszervezés	Polgármester	ÁNTSZ, környező kórházak, helyi eü., szoc. szakemberek	2010.12.31	Látogatott / csatlakozott / szervezett szűrőprogramok száma (db/év)	1	2	1
	2.5 A kismamák és újszülöttek természetbeni, információs támogatása	Baba-mama klub létrehozása	Védőnő, civil szervezetek képviselői	OEP illetékes szervezete, meghívott előadók	2011.12.31	Klub alkalmak száma (db/év)	6	6	1
		Természetbeni ajándékcsoomag biztosítása szüléskor	Jegyző	-	2012.12.31	Támogatott születések száma (db/év)	50	60	1
	2.6 Közbiztonság fokozása	Rendőrségi jelenlét erősítése, fejlesztése	Polgármester	Körzeti Rendőrkapitányság	folyamatos	Rendfenntartók száma (fő)	4	4	3
3. Önkormányzati tulajdonú köz- és gazdasági célú intézmények/ingatlanok energiaellátásának korszerűsítése, az intézmények akadálymentesítése	3.1 közintézmények energia felhasználásának csökkentése, az intézmények akadálymentesítése	Az intézmények/ingatlanok lámpaégőinek energiatakarékosra történő cseréje, ehhez finanszírozási forrás biztosítása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	2011.12.31	A bázisértékhez képest az energifelhasználás mennyiségének csökkenése (%)	5	10	1
		Az intézmények/ingatlanok fűtési rendszerének felmérése, fűtőkorszerűsítési szükségletek, lehetőségek meghatározása, ehhez források biztosítása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	2011.12.31	A bázisértékhez képest az energifelhasználás mennyiségének csökkenése (%)	5	10	1

		Az intézmények/ingatlanok akadálymentesítése, források felkutatása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők, helyi fogyatékkal élőket képviselő szervezetek	2012.12.31	Akadálymentesített önkormányzati intézmények száma (db/év)	4	4	3
4. A térségi és helyi partnerségépítés a település fejlődése érdekében.	-	Helyi civil szervezetekkel történő formális, dokumentált egyeztetések a település fejlesztési elképzeléseiről, és a civil szervezetek ehhez történő hozzájárulási lehetőségeiről	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	2010.12.31	Dokumentált egyeztetések száma (db/év)	1	1	1
		Térségi településekkel közös turisztikai kiadvány készíttetése	Polgármester	térségi Tourinform irodák	2013.12.31	Térségi turisztikai kiadványok száma (db)	1	1	1
		Partnertalálkozó a térségi települések vezetőivel, közös problémák meghatározása, közös megoldási lehetőségek felkutatása	Polgármester	Térségi koordinátorok	2011.12.31	Közösen megvalósított projektek száma (db)	2	2	1
		Kapcsolat építés a kistérségi fejlesztési irodával, HVI-vel, DARFÜ Kistérségi Koordinációs Hálózat munkatársaival, egyéb szakemberekkel, kommunikációs csatornák kialakítása	Polgármester / Jegyző	-	folyamatos	Kapcsolatfelvételek száma (db/év)	10	10	1

D) Kulturális célok

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)	Az intézkedés státusza[1]
1. Tiszaalpár egyedi, települési célja a hagyomány őrzésével a művészet sokoldalú és folyamatos támogatása úgy, hogy az elért eredmények fenntarthatóak és kultúrát formáló hatásúak legyenek	1.1 Folyamatos lehetőség biztosítása hagyományőrző kézműves alkotótábor, művészeti/képzőművészeti tábor szervezésére, az ott elért eredmények bemutatása, publikálása, továbbvitele	Az évente megrendezett képzőművészeti alkotótábor fenntartása, új művészeti ágakban is történő szervezése (pl. kosárfonó tábor)	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek	folyamatos	Alkotótáborok száma (db /év)	2	2	1
		A kézműves táborok, alkotótáborok eredményeinek kiállítása, a térség többi településén is, esetleg az ország többi részén is	Polgármester / Jegyző	Múzeumok képviselői, civil szervezetek	folyamatos	Megszervezett kiállítások száma (db/év)	1	2	1

		A kézműves táborok, alkotótáborok, művészeti táborok ismertségének növelése a turisztikai kiadványon keresztül, esetleg művészeknek szóló szórólapok készítésével, művészek által ismertebb magazinokban	Polgármester / Jegyző	Helyi művészek, civil szervezetek	folyamatos	Művészeti táborokat reklámozó anyagok, cikkek száma (db/év)	1	1	1
1.2. A kultúra szerepének erősítése az oktatásban		Színházi előadások látogatásának, könyvtárlátogatás szervezése a tanulók számára	Polgármester / Jegyző	Művelődési ház vezető, Intézményvezetők	folyamatos	Szervezett látogatások száma (db/év)	2	4	1
		Könyvtár- és színházlátogatás népszerűsítése a helyi lakosok körében szórólapokon, egyéb hirdetésken keresztül	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Népszerűsítő szórólapok, hirdetések száma (db/év)	2	2	1

		A helyi könyvtárban kulturális előadások, programok szervezése	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, intézményvezető	folyamatos	Szervezett programok száma (db/év)	1	3	1
		Helyi hagyományos mesterségek bemutatása az ifjúság számára, kézművestáborok szervezése	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, intézményvezető	folyamatos	Szemléltető programok, táborok száma (db)	1	1	1
	1.3 Művészeti kiállítások szervezése	Helyi kulturális örökségi helyszíneken, illetve közösségi tereken országos vándorkiállítások meghívása	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Szervezett kiállítások száma (db/év)	1	2	1
		Meglévő kiállítások népszerűsítése marketing eszközökkel (pl. turisztikai kiadvány, plakátok, honlap stb.)	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Alkalmazott marketing eszközök száma (db/év)	2	2	1
	1.4 A természet és a kultúra kapcsolatának erősítése	Iskolai órák (elsősorban humán tárgyak esetén) szabadban történő megtartása	Polgármester / Jegyző	Intézményvezetők	folyamatos	Szabadban megtartott órák száma (db/év)	10	10	1

7.4. Nyomonkövetés

A helyi fenntartható fejlődési terv megvalósulásának nyomon követéséért és a terv aktualizálásáért Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának polgármester által kijelölt munkatársai a felelősek.

A kijelölt felelős munkatársak a fenntartható fejlődés tervének képviselőtestületi elfogadását követően évente áttekintik az akcióterv elemeit (célrendszer, számszerűsített célok megvalósulása, fejlesztési tevékenységek), illetve részletesen elemzik a településen megvalósult és az elkövetkező időszakban tervezett fejlesztési tevékenységeket, aktualizálják az intézkedések státuszát. Ezt követően beszámolnak a képviselőtestületnek az akcióterv megvalósításának aktuális helyzetéről (az eredményekről, pénzügyi helyzetről, változásokról, a felmerülő problémákról), illetve benyújtják elfogadásra az aktualizált akciótervet. **A fenntartható fejlődés tervének akcióterv-aktualizálását évente egy alkalommal a Képviselőtestület hagyja jóvá.**

Amennyiben a fentiekben leírt megvalósítás, az éves monitoring, az önértékelés során arra derül fény, hogy a vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, az önkormányzat

- elemzi az okokat az érintettek, és szükség esetén külső szakértő bevonásával,
- megállapítja a felelősségeket,
- intézkedési tervet készít.

Jelen Fenntartható fejlődési helyi programot Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete 2010.-én megvitatta, elfogadta és vállalja, hogy a dokumentumban foglalt fejlesztéseket ütemezetten végrehajtja.